

Protokoll fra møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Fredag 5. mars 2020 kl. 9.15 til 11.15.

Zoom: <https://uib.zoom.us/j/67834126492?pwd=ZGIBMnpnemQzRm5NYmszakZ1aINkUT09>

Til stede:

Magne Strandberg (leder) (a)
Jan-Ove Færstad (a)
Anneken Kari Sperr (a) – vara for Synne Sæther Mæhle
Tarjei Ellingsen Røsvoll (b)
Kjersti Bakke Sørensen (c)
Jan Martin Wåge (d)
Katrine Bjørndalen (d)

Forfall:

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Sekretær: Anne Grethe Nielsen

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

ePhorte 2021/31

Neste møte: 19. april 2021, kl. 09:15-12 i møtelokale 546 eller zoom.

Sak 8/21	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: <ul style="list-style-type: none"> - Fremover innsettes lenke i saklisten som viser til den aktuelle siden hvor saken er beskrevet.
	Dagsorden: <ul style="list-style-type: none"> - Studiedekan orienterte om at fristen som eksterne fagfeller (programsensorer) har til å besvare vår bestilling fra høsten 2020, er forlenget til ut april måned.
Sak 9/21	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 19.01.2021. Godkjent på sirkulasjon 21.01.2021.
2	Fullmaktsvedtak: <ul style="list-style-type: none"> a) Gjentak av tredjeårsemner i innværende semester hvor 4. året avsluttes b) Endring i emnebeskrivelsene for emnene JUS241 Strafferett, JUS242 Rettergang, JUS243 Allmenn formuerett og JUSETIKK c) Avsnitt i den någjeldende studieplan om ny studieordning fra studieåret 2021/22
	<i>Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget.jurfa@uib.no</i>
3	Orientering om CELL v/Magne Strandberg
4	Orientering om prosjektet «Bedre læring, bedre jurister» v/ Jan-Ove Færstad
5	Oppsummering av opptakene ved Det juridiske fakultet våren 2021
6	Eksamens- og aktivitetsplan 2021/2022 (saken utgår)
Sak 10/21	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
1	Notat om opprettelse av LLM-grad i «EU & EEA Law» Dekanatet har mottatt et notat fra forskergruppen for EU-/EØS-, konkurranse- og markedsrett om mulig opprettelse av LLM i EØS-rett. Notatet oversendes til Studieutvalget til orientering.

SU uttaler	SU mener at utkastet kan gi et godt grunnlag for en fremtidig LLM. Hvis opprettelse av en LLM i EU/EØS-rett kan komme til foretrengsel for andre mulige LLM-grader ved fakultetet, bør det være en åpen prosess der også andre fagmiljøer kan komme med sine forslag til LLM-grader. I den videre prosessen er det viktig at det blir klart hva fakultetet ønsker med å eventuelt opprette en LLM.
2	Innstilling fra arbeidsgruppen for 5.studieår på revidert studieordning femte studieår (og valgemenner på tredje studieår)
SU uttaler	SU takker for en god og gjennomarbeidet utredning. SU ber om at det i høringsrunden særlig fokuseres på: 1) den begrensning av studentenes valgfrihet som ordningen med åtte linjer, tre om høsten og fem om våren, vil innebære, 2) om undervisningen bør være obligatorisk eller om de hensynene som har begrunnet forslaget om obligatorisk undervisning kan ivaretas på andre måter.
3	Studiebarometer 2020 (orientering v/ Hanna Leinebø Slaatta)
SU uttaler	Hovedinntrykket fra Studiebarometeret 2020 er at studentene våre stort sett er fornøyde med studieprogrammet. Undersøkelsen viser også at fakultetet har forbedringspotensial på noen områder, og dette skal Studieutvalget ta med i sitt arbeid videre. Det er tydelig at koronapandemien har rammet en del av våre studenter hardt, og Studieutvalget er bekymret for hvilke langsiktige konsekvenser dette kan få. Fakultetsstyret har nedsatt en gruppe som skal jobbe ut flere sosiale møteplasser for studentene under pandemien, og dette vil være et viktig tiltak for å hjelpe studentene våre i denne situasjonen.

Vedtaksaker

Sak 11/21	Emneansvarlig i JUS397 masteroppgave (forskerlinje 70 sp)
Vedtak	Med virkning fra den 01.08.2021 (studieåret 2021/2022) innsettes Anne Marie Frøseth som emneansvarlig i JUS397 sammen med Synne Sæther Mæhle.
Sak 12/21	Søknad fra Høgskolen i Molde om forhåndsgodkjenning av bachelorgrad som grunnlag for godskriving av de tre første årene på master i rettsvitenskap, UiB
Vedtak	1) Den skisserte studiemodellen fra Høgskolen i Molde vil gi grunnlag for godskriving av 1. – 3. år i femårig master i rettsvitenskap ved UiB 2) Godskriving av mindre enheter enn hel bachelorgrad avgjøres av de enkelte emneansvarlige ved Det juridiske fakultet i Bergen på grunnlag av emnebeskrivelse fra Høgskolen i Molde.
Sak 13/21	Forslag om endringer JUS112 Arve- og familierett – læringsutbytte, litteratur og eksamen
Vedtak	Emnebeskrivelsen og litteraturliste endres som foreslått av emneansvarlig. Eksamen i JUS112 Arve- og familierett våren 2021 holdes som skoleeksamen hjemme. SU ser det som ønskelig at det fortsatt gis undervisning og pensum om samboeres rettsforhold. SU ber studiedekan om å gå i dialog med emneansvarlig for å avklare om det kan gis rom for undervisning og pensum om samboere. Studiedekan får fullmakt til eventuelt å endre emnebeskrivelsen eller litteraturlisten inntil emnet starter.
Sak 14/21	Studieplan for masterstudiet fra studieåret 2021/22
Vedtak	Studieplan av 2021 vedtas av studieutvalget og får gyldighet fra studieåret 2021/22 for studenter som følger studieordningen av 2021. I studieplanen innsettes følgende formulering om undervisningsspråk: <i>«Norsk. Enkelte emne vert underviste på engelsk. Også emne med norsk som undervisningsspråk kan ha innslag av undervisning eller pensum på eit anna skandinavisk språk eller engelsk.»</i>

Sak 15/21	JUS134 Rettshistorie og komparativ rett: Endring av undervisningsopplegg og emnebeskrivelse
Vedtak	Emnebeskrivelsen i JUS134 Rettshistorie og komparativ rett endres i samsvar med den emneansvarliges forslag. Det nye studieopplegget for JUS134 Rettshistorie og komparativ rett våren 2021 skal evalueres etter endt emne. Evalueringen gjøres i regi av Læringsdesigngruppen.
Sak 16/21	Undervisningsspråk for emnesider på web
Vedtak	<i>«Hoveddelen av litteratur og undervisning vil være på norsk. Større eller mindre innslag av andre skandinaviske språk og/eller engelsk må påregnes.»</i> endres til «Norsk» på emnesidene. I studieplanene inntas en setning om at fakultet med "Norsk" som undervisningsspråk mener at det i hovedsak er norsk undervisning og pensum, men at det kan være innslag av andre skandinaviske språk eller engelsk.

Eventuelt

Magne Strandberg
Leder

Anne Grethe Nielsen
Sekretær

Notat til studieutvalget og fakultetsstyret**Fra: studieseksjonen****Oppsummering av opptakene ved Det juridiske fakultet våren 2021**

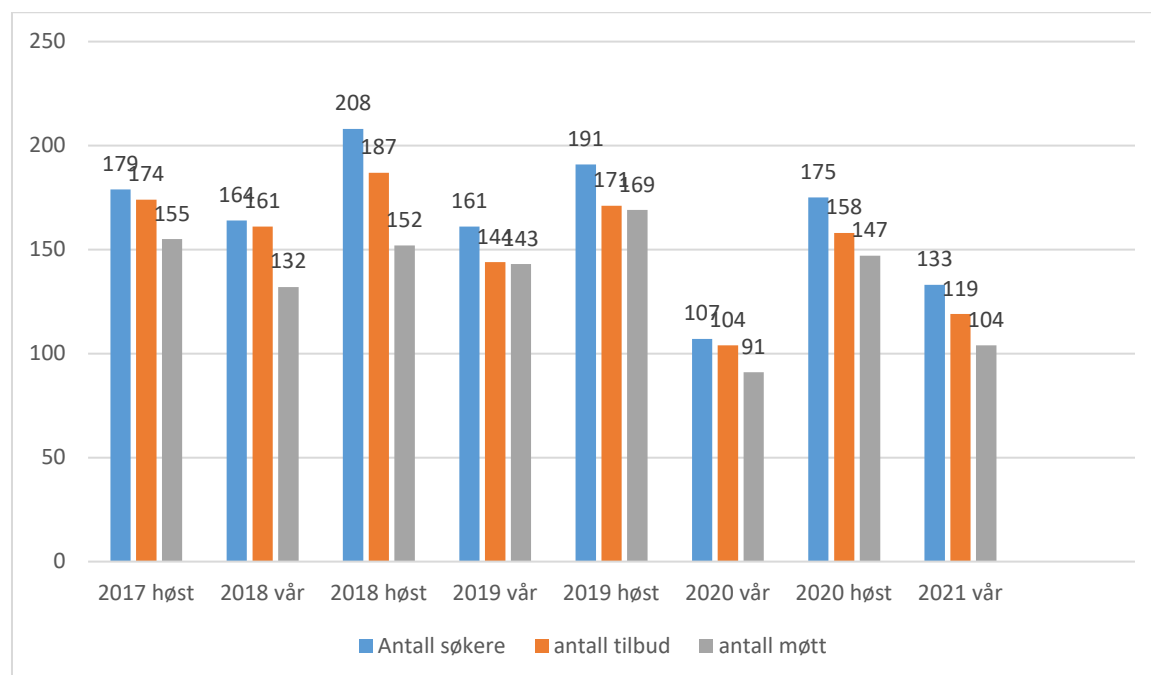
Her følger en kort oppsummering av opptak ved det juridiske fakultet vårsemesteret 2021.

JUSVALG - opptak til spesialemer

Fakultetet tilbyr hvert semester opptak til spesialemer for tidligere studenter, eller andre som oppfyller kravene om enten treårig høyskole eller treårig jusutdanning. Studieretten gjelder for ett semester av gangen og for de emnene det er blitt søkt til.

Fakultetet tilbød opptak til totalt 30 spesialemer våren 2021. Erfaringsmessig er det flere søkere til spesialemer i høstsemesteret enn i vårsemesteret, dette ser vi også i år.

Vi mottok vi til sammen 133 søkere til JUSVALG våren 2021. Det ble gitt 119 tilbud og av disse har 104 vurderingsmeldt seg. Åtte av de som søkte har allerede MAJUR-studierett, er ferdig med 3. studieår og kan dermed ta spesialemer på sin eksisterende studierett. Disse søknadene ble trukket av saksbehandler. 6 hadde manglende/ingen dokumentasjon, disse fikk avslag.

Antall søkere siden høsten 2017:**POSTMAJUR – poststudierett ved Det juridiske fakultet våren 2021**

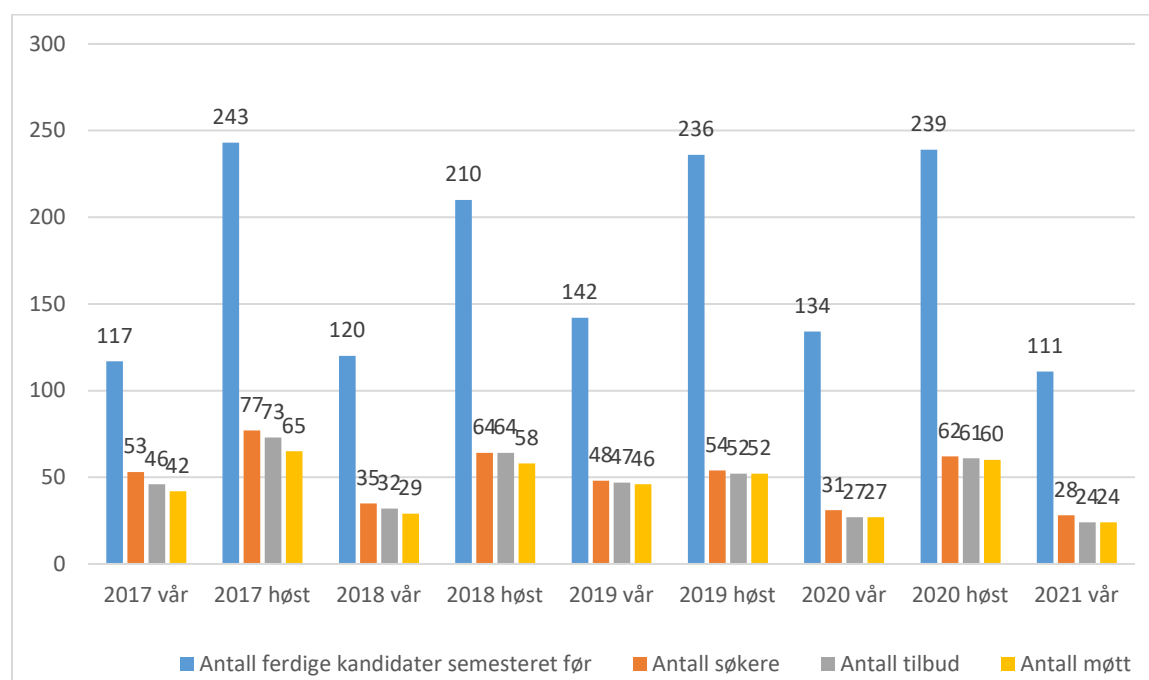
Vi behandler søknader om opptak til poststudierett til både høst- og vårsemesteret.

Poststudieretten varer i to semester, og en kandidat må søke om poststudierett fra det direkte påfølgende semesteret etter at graden er oppnådd. Graden må være fullført i det foregående semesteret for at søkeren skal være kvalifisert.

I vår mottok vi 28 søknader om opptak til poststudierett. Vi ga 24 tilbud om opptak og av disse har alle semesterregistrert seg for våren. Vi har dette semesteret også tatt opp tre studenter etter søknadsfristen. Disse studentene fikk innvilget utsatt innlevering av masteroppgaven grunnet koronapandemien. På grunn av den utsatt innleveringsfristen ble det usikkerhet rundt søknadsprosessen, og dermed søkte de ikke om poststudierett innen fristen. Opptak etter fristen gjøres kun unntaksvis.

Vi ga fire søkere avslag, én var ikke kvalifisert fordi hen ikke hadde oppnådd graden, to var ferdige kandidater tidligere enn høst 2020 og kvalifiserer dermed ikke til opptak dette semesteret og én var ikke og har ikke vært, student ved Det Juridiske fakultet.

Tabellen under viser søkertallene fra og med våren 2017:

Heller ikke i år har alle studentene som tas opp til poststudierett valgt å beholde studieretten i begge semestrene. Dersom emnet går det første semesteret poststudieretten gjelder for, avslutter de poststudieretten etter det første semesteret.

Av de 60 studentene som startet høsten 2020, er det 29 som har semesterregistrert seg våren 2021.

INTL-JUS – opptak av innreisende avtalestudenter

Våren 2021 har fakultetet fått et stort antall søknader fra internasjonale studenter, som kanskje var noe uventet med tanke på den situasjonen vi befinner oss i. Se tabell under for tall for de tre siste vårsemestrene.

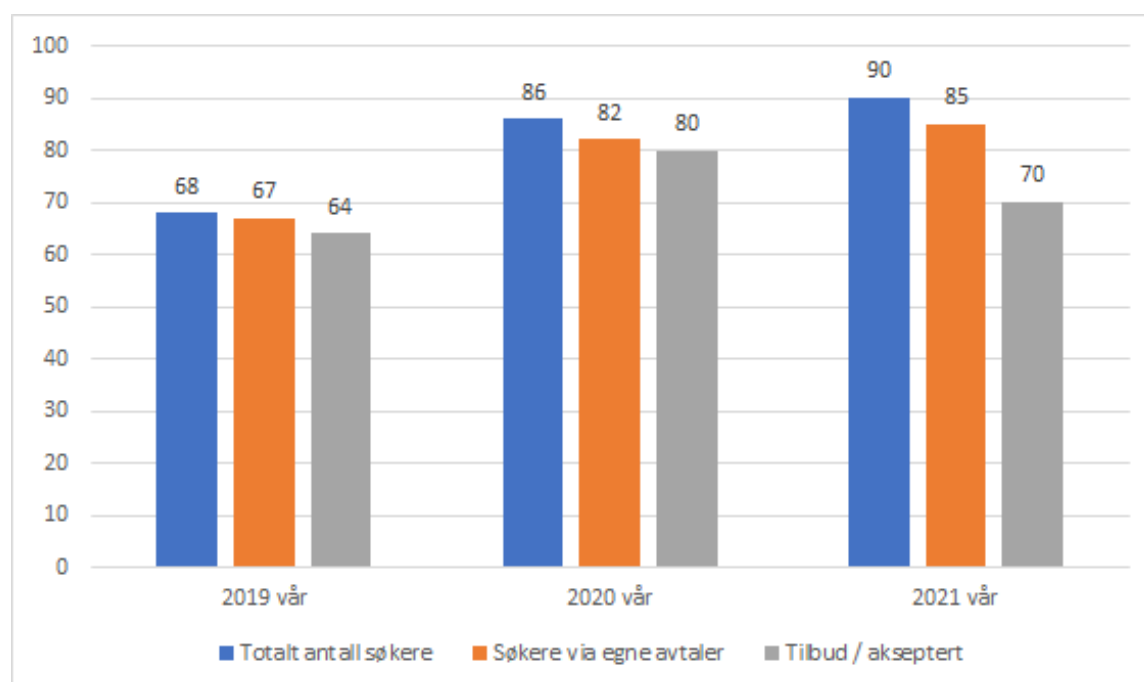
Som hovedregel er antall søkere og antall tilbud noenlunde det samme, i og med at de aller fleste studentene nomineres av våre egne partnere og dermed er kvalifiserte. Tallene under viser derfor antall studenter som har søkt og antall som har aksepterer tilbudet fra fakultetet. Differansen består hovedsakelig av studenter som har trukket søknaden etter utsendt tilbud. Det er tydelig av tallene i år at det er flere enn normalt som har trukket søknaden sin, noe som med ganske stor sikkerhet

skyldes den usikre situasjonen knyttet til pandemien. Dette er heller ikke overraskende. Det er tross dette helt tydelig at vi har en oppadgående trend mht søker tall.

De (få) som får avslag er oftest søkere til jusemner som er tilknyttet andre fakulteter og som ikke oppfyller kravene om 3 års høyere utdanning, som kreves av studenter som ikke har jus i fagkretsen.

I vårsemesteret 2021 tok vi imot 70 nye internasjonale studenter, i tillegg er det 38 studenter som kom høsten 2020 som fortsatt er ved fakultetet (opptak for ett studieår). Det er derfor til sammen 108 studenter med INTL-JUS-studierett ved fakultetet denne våren.

Tabellen under viser antall søkere totalt, søkere via fakultetets avtaler og aksepterte tilbud i vårsemesterene 2019–2021.

Saken utgår.

Notat om opprettelse av LLM-grad i «EU & EEA Law»

1. Bakgrunn

Forskergruppen for EU-/EØS-, konkurranse- og markedsrett ønsker med dette å inngå en dialog med fakultetsledelsen og -styret om opprettelse av en LLM-grad i «EU & EEA Law», og har i den forbindelse forberedt følgende notat.

En sentral del av forskergruppens 10-årsplan for 2010-2020 har vært oppbygging og utvidelse av undervisningsporteføljen i EU- og EØS-rettslige emner. Fra en nokså spe begynnelsen forvalter forskergruppens medlemmer i dag 5 valgemenner som omhandler sentrale deler av den materielle EU-/EØS-retten – reglene om de fire friheter, konkurranserett, offentlig anskaffelser, statsstøtte og personvern. I tillegg ble det høsten 2020 opprettet to valgemenner som bidrar til å gi praktisk innsikt i hvordan EU-/EØS-saker prosederes både skriftlig og muntlig. I tråd med 10-årsplanen vår har tanken alltid vært at disse emnene til sammen skulle kunne utgjøre selve bærebjelken i en fremtidig LLM-grad.

I det følgende legges ut våre tanker så langt i relativt grove trekk. En mer detaljert beskrivelse vil etterfølge med en eventuell søknad, dersom fakultetsledelsen og -styret velger å gå videre med saken formelt.

2. Strategiske formål og rekrutteringsgrunnlag

Opprettelse av LLM-grader har vært oppe til diskusjon flere ganger tidligere. Fakultetsstyret vedtok allerede i 2005 et konkret initiativ for å få opprettet en eller flere LLM-grader (se fakultetsstyrevedtak 16. mars 2005, sak 17/05). Nytt liv ble blåst i disse planene i 2009 i form av en videre utredning samt en invitasjon til alle vitenskapelige ansatte om å melde sin interesse for å være i betraktning i den videre planlegging (se notat til fakultetsstyret 01.09.09, sak nr. 63/09; notat til fakultetsstyret 14.12.09, sak nr. 87/09). Prosessen stoppet på et tidspunkt etter hvert helt opp.

Ledelsens notater samt styrevedtakene viser til flere overordnede formål som grunnir ønsket om å opprette engelskspråklige LLM-grader ved Det juridiske fakultet. Kort oppsummert var disse å styrke vår konkurransevne i rekrutteringen av internasjonale studenter, å øke undervisningssatsningen på fakultetets prioriterte satsningsområder, samt økt internasjonalisering mer generelt.

Den foreslåtte LLM-graden i EU & EEA Law vil særlig kunne bidra til å nå disse målene. Kursene som vil inngå i graden er allerede populære valgemenner blant norske og særlig internasjonale studenter. Konkurranse- og markedsretten var lenge et særskilt satsningsområde for fakultetet, og forskergruppens medlemmer har opparbeidet et betydelig renommé på nasjonalt og internasjonalt nivå i løpet av de siste årene. EU-/EØS-retten er naturligvis også internasjonal av natur, og det tiltenkte samarbeidet gjennom LLM-graden med forskjellige eksterne aktører, som f.eks. ESA og EFTA-domstolen, vil bidra til å øke graden av internasjonalisering ytterligere.

Opprettelsen av verdens første LLM-grad i EU- og EØS-rett vil også kunne virke strategisk i flere andre henseende – for eksempel ved å legge et særlig godt grunnlag for søknader om eksterne midler gjennom Jean Monnet-programmet (Jean Monnet Chair og Jean Monnet Module). Det vil uten tvil også bidra til ytterligere profilering av både forskergruppen og dets medlemmer, og dermed også fakultetet og UiB, nasjonalt og internasjonalt.

I lys av NAV-skandalen og behovet for å øke EU-/EØS-rettskompetansen gjennom undervisningstilbudet ved norske juridiske utdanningsinstitusjoner fremstår tidspunktet for lansering av en LLM-grad i EU-/EØS-rett også betimelig. Interessen blant norske studenter er nok allerede til stede, og vil trolig bare øke i årene fremover.

Bergen er ellers et attraktivt reisemål for mange internasjonale studenter. Takket være de mange og gode internasjonaliseringstiltakene som har vært gjort de siste årene er UiB i dag godt kjent for studentene ute i Europa og resten av verden. Situasjonen med tanke på rekruttering til en LLM-grad i EU-/EØS-rett stiller seg vesentlig annerledes – og bedre – i dag enn for 10 år siden. I tillegg har UiB et klart konkurransefortrinn fremfor mange utenlandske utdanningsinstitusjoner som tilbyr LLM-grader, da det ikke kreves studieavgifter hos oss på samme nivå som andre steder. Dette vil nok kunne være et trekkplaster i seg selv. Vi tenker at det på nåværende tidspunkt bør være realistisk å sikte på årskull på LLM-graden bestående av 20-30 studenter.

3. Alternative skisser – 90 og 60 ECTS

I det følgende presenteres tre alternative skisser til hvordan en LLM-grad i EU & EEA Law kan se ut. Det er viktig å understreke at disse kun er skisser, som kan tilpasses og endres ved ønske/behov. Vi anser likevel begge som gjennomførbare slik de er fremstilt her. Den ene er basert på en LLM-grad med normert studietid 1 ½ år og 90 studiepoeng. Den andre er basert på en LLM-grad med normert studietid 1 år og 60 studiepoeng. Den tredje er en kombinasjon av en LLM på 60 studiepoeng uten en selvstendig masteroppgave, og en LLM på 90 studiepoeng for studenter som ønsker å bygge på med en 30 sp masteroppgave i tredje semester.

3.1 LLM-grad på 90 studiepoeng:

Det foreligger som kjent allerede et vedtak om opprettelse av LLM-grader på 90 studiepoeng (se brev fra Kunnskapsdepartementet til Universitet i Bergen 23.10.2008). En LLM-grad i EU & EEA Law etter denne modellen ville struktureres med en kursdel på 60 studiepoeng, og et selvstendig arbeid i et omfang av 30 studiepoeng.

Høst I		Vår			Høst II
EU & EEA Institutional Policymaking and Law (10 ECTS)	EU & EEA Commercial Law (10 ECTS)	EU & EEA State Aid Law (10 ECTS)	EU & EEA Public Procurement Law (10 ECTS)	Privacy and Data Protection (10 ECTS)	Master Thesis (30 ECTS)
	EU & EEA Competition Law (10 ECTS)			EU & EEA Procedural Law (10 ECTS)	

Skissen over er ganske selvforklarende, men kursdelen vil altså dekkes av emner med et gjennomgående omfang på 10 studiepoeng i løpet av et studieår. I dette studieåret vil også undervisning i skriving av masteroppgaven og godkjenning av emne for masteroppgaven finne sted. Masteroppgavedelen vil formelt gå over et tredje semester. Hvorvidt det er ønskelig/mulig å åpne for tidlig levering av masteroppgaven slik at kandidater kan ferdigstille graden på 12 måneder (les: medio august), slik er tilfelle i Oslo (og muligens Tromsø), overlates til ledelsen og styret å diskutere nærmere. Forskergruppen ville, av både praktiske og rene konkurransehensyn, foretrukket at dette var mulig.

Emnene i skissen merket i blått vil være obligatoriske, mens de to emnene merket i rødt vil være valgemenner. Valgemnene som er angitt her er basert på kurs som allerede er opprettet på Masterstudiet, og må anses som et minimumstilbud basert i stor grad på dagens personal- og ressursituasjon. Det vil naturligvis være fullt mulig å legge til andre relevante valgemenner fra valgemenneporteføljen som til enhver tid måtte gjelde.

Emnene som går på høsten er lagt opp slik at studentene først skal gjennom et nytt fag i *EU & EEA Institutional Policymaking and Law* (august og september). En (gjen)innføring i grunnleggende institusjonell EU- og EØS-rett anses påkrevd for at studentene i det hele tatt skal kunne følge de øvrige emnene som vil inngå i LLM-graden, og vil også kunne frigjøre en god del undervisningstid på samtlige av de andre materielle emnene. Kurset vil likevel ta sikte på å tilføre alle studentene som tar LLM-graden ny materiell og metodisk kunnskap gjennom sin tverrfaglige innretning. Kurset er et tiltenkt samarbeidsprosjekt med ansatte ved Institutt for sammenlignende politikk ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiB. Tanken er at emnet skal kunne tas av studenter ved begge fakultetene – disse vil følge stort sett samme undervisningsopplegg (forelesninger og workshops/seminarer), men med noe forskjellig pensum samt forskjellige avsluttende eksamener. Jusstudentene som tar det nye emnet *EU & EEA Institutional Policymaking & Law* vil dermed i tillegg til å få den nødvendige (gjen)innføringen i den institusjonelle og konstitusjonelle EU-/EØS-retten lære om politiske strukturer og beslutningsprosesser i EU- og EØS-systemene samt om samfunnsvitenskapelige forskningsmetoder. De samfunnsvitenskapelige studentene som tar emnet vil på samme måte eksponeres for ny kunnskap om de rettslige strukturene og beslutningsprosessene i EU-/EØS-systemene og rettsvitenskapelig metode.

Forskergruppen har allerede vært i samtaler med ansatte ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet som er positive til tanken om å opprette et slikt kurs. Det vil også søkes midler til opprettelsen av dette nye kurset som en Jean Monnet Module.

Tanken er at studentene skal være ferdig med undervisningen på *EU & EEA Institutional Policymaking and Law* før de tar fatt på *EU & EEA Commercial Law* og *EU & EEA Competition Law*. For å kunne best utnytte synergiene mellom rettsområdene og undervisningen på disse to kursene, vil de (som i dag) gå parallelt resten av høstsemesteret (oktober og november).

Vårsemesteret starter opp med kursene *EU & EEA State Aid Law* og *EU & EEA Public Procurement Law* – om disse skal tas parallelt eller nærmest som to separate, intensive bolker, har vi ingen klare formeninger om på dette tidspunktet. Skissen forutsetter imidlertid at *EU & EEA Public Procurement Law* flyttes fra høst- til vårsemesteret, noe som for øvrig kan virke gunstig på sikt dersom kurset skulle være aktuell (i noe bearbeidet form) som valgemenner for 3.-årsstudentene våre. På slutten av vårsemesteret vil studentene kunne velge mellom to emner – *Privacy and Data Protection*, eller *EU & EEA Procedural Law*. Sistnevnte vil være basert på deltagelse i den interne utvelgelsen til ESAs årlige EEA Moot Court Competition (det som i dag er *JUS330-A-A EEA Moot Court Preliminary*) eller en konkurranserettslig prosedyrekonkurranse.

Masteroppgavedelen på LLM-graden skal formelt gå over tredje semester. Normen for undervisning og veiledning for masteroppgaven på LLM-graden bør etter vår mening være tilsvarende den som gjelder for veiledning til masteroppgave på 30 studiepoeng ellers, og bør naturligvis tilpasses resultatene av den pågående 5.-studieårsreformen.

3.2 LLM-grad på 60 studiepoeng med 20 sp oppgave:

Fordelen med å gå inn for en løsning som skissert over med LLM-grad på 90 studiepoeng slik vi ser det er naturligvis at det foreligger en avgjørelse fra departementet som åpner for relativt rask

opprettelse og igangsetting av et slikt studieprogram. Bortsett fra emnet *EU & EEA Institutional Policymaking and Law* er alle enkeltemnene allerede etablerte kurs, og tilpasningene som vil trenge for å gi større grad av faglig fordypning anses som enkelt overkommelige (nærmere forklaring følger under). Her er det nærmest bare å «hit the switch».

Sammenlignet med en LLM-grad på 60 studiepoeng vil det nok likevel kunne være mindre fordelaktig med en LLM-grad på 90 studiepoeng. Det vil uten tvil være vanskeligere å konkurrere med andre utdanningsinstitusjoner i EU/EØS-området om de beste studentene, ettersom de ofte tilbyr LLM-grader på 60 studiepoeng med en normert studietid på 10-12 måneder. For norske studenter vil det også kunne virke mer attraktivt å reise til utlandet for å oppnå samme grad på kortere tid. Det vil også kanskje vise seg økonomisk lønnsomt å reise til utlandet, med tanke på studielån som må tas ut et halvt år lengre dersom man tok LLM i EU & EEA Law hos oss. En LLM-grad som varer i 3 istedenfor 2 semester vil naturligvis også innebære økte kostnader for fakultetet, både faglig og administrativt sett. Et ettårig studieprogram vil være langt enklere å drifte.

Som poengtert i Departementets vedtak 20.10.08 ville det naturligvis stride mot europeiske retningslinjer å tilby en ettårig mastergrad som gir 90 studiepoeng. Men en ettårig LLM-grad på 60 studiepoeng er noe annet, og ble vel heller ikke så vidt vi kan se drøftet som et alternativ under diskusjonene med Dept. i 2008. Forskrift om krav til mastergrad §7 åpner også opp for godkjenning av nye ettårige masterstudier «i spesielle tilfeller» etter søknad.

I den grad det derfor kan være aktuelt å be Universitetet om å innlede en diskusjon med departementet om opprettelse av LLM-grader i rettsvitenskap på 60 studiepoeng, for å kunne konkurrere på like vilkår med andre utdanningsinstitusjoner i Europa, ville forskergruppen langt på vei foretrekke dette alternativet.

Forutsatt at det blir aktuelt å innlede en slik diskusjon, ser vi for oss at en LLM-grad i EU & EEA Law kunne sett slik ut:

Høst		Vår	
EU & EEA Institutional Policymaking and Law (5 ECTS)	EU & EEA Commercial Law (10 ECTS)	EU & EEA State Aid Law (10 ECTS)	Master's Thesis (20 ECTS)
	EU & EEA Competition Law (10 ECTS)	EU & EEA Public Procurement Law (10 ECTS)	
EU & EEA Procedural Law (5 ECTS)		Privacy and Data Protection (10 ECTS)	

Som med forslaget over vil studentene starte med et kurs i *EU & EEA Institutional Policymaking and Law*, før man går løs på *EU & EEA Commercial Law* og *EU & EEA Competition Law* parallelt gjennom resten av semesteret. Studiepoengvektingen av de enkelte kursene vil nødvendigvis måtte endres noe for å få kabalen til å gå opp. Dette kan nok gjøres på flere forskjellige måter. I dette forslaget er introduksjonsemnet vektet ned til fordel for vesentlig fordypning i de materielle emnene som følger. Dette vil i sin tur også åpne for at studentene kan ta et emne til – *EU & EEA Procedural Law* – i løpet av høstsemesteret. Dette kurset, som vil bygge på utvalgte elementer av ESAs årlige EEA Moot Court Competition og kulminere i en intern prosedyrekonkurranse for studentene som tar LLM-graden, vil la seg kombinere svært godt med de tre andre emnene som går på høstsemesteret.

Prosedyrekonkurransoppgaven fokuserer hvert år på sentrale problemstillinger i den indre markedsjussen, og studentene vil gjennom sin deltagelse i en fiktiv sak som går for EFTA-domstolen dermed få svært nyttig kjennskap til hvordan reglene forstås, anvendes og håndheves i praksis.

Vårsemesteret er lagt opp etter dette forslaget slik at studentene tar ett av tre valgemenner (merket i rødt), i tillegg til å skrive en Masteroppgave på 20 studiepoeng. Undervisning tilknyttet masteroppgaven – som gjerne kan ta form av både avanserte kildesøkekurs, samt seminarer knyttet til metodiske og rettsfilosofiske problemstillinger i EU-/EØS-retten – vil starte tidlig på semesteret, slik at arbeidet med oppgaven spres gjennom hele semesteret.

3.3 Kombinasjon av en LLM-grad på 60 studiepoeng uten selvstendig masteroppgave og en LLM-grad på 90 sp.

Et tredje alternativ vil være en kombinasjon av en 60 studiepoengs LLM uten en selvstendig masteroppgave og en 90 studiepoengs LLM («LLM by Research») for de som ønsker å utvide med en 30 studiepoengs masteroppgave.

Forslaget bygger på den velkjente internasjonale sondringen mellom «taught Masters programmes» og «LLM by Research». For mange innreisende studenter som ønsker å studere ett år med EU/EØS-rett i Bergen, vil det trolig være attraktivt med et opplegg hvor de får dekket store deler av EU/EØS-markedsretten gjennom spesialemer på 10 studiepoeng, fremfor et opplegg hvor hele eller store deler av andre semester går med til en masteroppgave. Internasjonalt er dette den vanligste, og klart mest populære, varianten av en LLM, også blant våre egne utvekslingsstudenter. Fraværet av en egen masteroppgave hindrer ikke betydelige innslag av skriftlige arbeid som ledd i prøvingen av de enkelte modulene, og som en opptakt til en etterfølgende masteroppgave for dem som ønsker å utvide til 90 studiepoeng.

Innholdsmessig er forslaget identisk med forslaget til en LLM på 90 studiepoeng skissert ovenfor, slik at den eneste forskjellen er at man kan «stige av» etter ett år, med en LLM på 60 studiepoeng:

Høst I		Vår			Høst II (valgfritt)
EU & EEA Institutional Policymaking and Law (10 ECTS)	EU & EEA Commercial Law (10 ECTS)	EU & EEA State Aid Law (10 ECTS)	EU & EEA Public Procurement Law (10 ECTS)	Privacy and Data Protection (10 ECTS)	Master Thesis (30 ECTS)
	EU & EEA Competition Law (10 ECTS)			EU & EEA Procedural Law (10 ECTS)	

3.3 Fellespunkter for alle skissene

Uavhengig av om man til slutt lander på LLM-grad i EU & EEA Law på 90 eller 60 studiepoeng, er det flere punkter som vil være felles for alle skissene:

- Valgfri studietur til EU- og EFTA-institusjonene i Brussel og Luxembourg som arrangeres for hvert LLM-kull, med omvisninger og foredrag ved EU-domstolen, EFTA-domstolen, ESA m.fl.
- Obligatoriske kildesøkekurs («Research Workshops»), med både individuelle- og fellesoppgaver, vil holdes gjennom hele LLM-programmet. Tanken er at dette tilbudet vil kunne gis i regi av forskergruppen i samarbeid med biblioteket.

- Varierte prøvingsformer vil tas i bruk på LLM-graden, slik at studentene får anledning til å vise hva de har lært på flere forskjellige måter. Både skriftlige og muntlige eksamener vil brukes, i tillegg til en case-study og et refleksjonsnotat på minst et av emnene. Obligatoriske presentasjoner på workshops/seminarer og skriving av «papers» vil være gjennomgående på alle emnene.
- Opptak på studiet bør være basert på karakterer og et motivasjonsbrev, og det bør også vurderes et krav til nivået på engelskkunnskaper.
- En LLM-programkomité bør vurderes opprettet, med et særlig ansvar for å påse at LLM-graden i EU & EEA Law overholder visse kvalitetsstandarder, og for å holde fakultetsstyret orientert om utviklingen av kurset.

4. Forholdet mellom emnene på LLM-graden og valgemner på 3./5. studieår

Noe avhengig av hvordan 5. studieår ser ut etter reformarbeidet som for tiden pågår ved fakultetet, har forskergruppen i hvert fall tenkt at LLM-graden skal være åpen for 5.-årsstudentene våre. Om LLM-graden skal kunne godkjennes som en egen grad innenfor/i tillegg til graden Master i rettsvitenskap, eller om 5.-årsstudentene våre skal få følge linjen som en spesialisering innenfor rammen av Masteren i rettsvitenskap, har vi ingen sterke synspunkter på. Vi legger imidlertid til grunn at en LLM på 60 studiepoeng i hvert fall vil gi fritak for spesialemnene på 5. studieår, slik at våre studenter deretter bare vil ha JUS399 Masteroppgave igjen. De vil dermed kunne oppnå to mastergrader på fem og et halvt år, noe som bør være attraktivt. Dersom fakultetet etter reformen fortsetter å godkjenne utenlandske LLM-grader som fullføring av hele 5. studieår, slik at disse kandidatene i realiteten blir uteksaminert med to grader innenfor den ordinære studietiden for Master i rettsvitenskap, bør også våre egne studenter som tar LLM-graden i EU & EEA Law av likebehandlingshensyn i prinsippet kunne få to grader utstedt. Vi er imidlertid kjent med at det er usikkert om regelverket tillater at en og samme masteroppgave på denne måten gir opphav til to ulike mastergrader, og understreker derfor at det sentrale for oss er likebehandling mellom vår egen LLM og LLM'er som studentene våre kan ta i utlandet.

Det er i alle tilfelle tenkt at de individuelle emnene som vil inngå i LLM-graden fortsatt vil kunne tilbys andre studenter på linje med våre ordinære spesialemnene. Men da i noe bearbeidet form. Alle EU-/EØS-emnene følger i dag mye av det samme undervisningsopplegget: 10 studiepoeng gir 20 forelesningstimer. Prøving skjer enten skriftlig eller muntlig på slutten av semesteret, og flere av kursene har også en obligatorisk oppgave i løpet av semesteret med bestått/ikke bestått. Tanken er å fortsette med dette «basis-opplegget» mer eller mindre som før for innreisende utvekslingsstudenter samt våre egne 3.-årsstudenter som tar et eventuelt EU-/EØS-valgemne på vårsemesteret.

Studenter tatt opp på LLM-graden samt våre egne studenter som tar valgemner på 5. året vil i tillegg til å følge basis-opplegget tilbys en vesentlig fordypning i alle emnene. Dette vil skje dels ved at pensum blir noe mer omfattende for disse, samt at de følger en rekke såkalte «Master Classes» i løpet av kurset (faglige dybdedykk i enkelte temaer som går over 2-3 dager, med forskjellige obligatoriske krav som f.eks. paper, muntlig fremføring, prosedyre o.l.). Prøvingen for disse to gruppene av studenter vil naturligvis også måtte være forskjellig, og vil nok kunne løses ganske enkelt ved at det for eksempel lages to forskjellige eksamensoppgaver til skriftlig og/eller muntlig eksamen.

Antall «Master Classes» vil måtte tilpasses de forskjellige emnene, men vi ser for oss at alle de obligatoriske emnene som dekker materielle EU-/EØS-rettslige spørsmål skal som et minimum ha 2-3 slike i løpet av kurset. Minst én «Master Class» pr. emne forutsettes skal kunne holdes av interne undervisere ved fakultetet. For de resterende er det tenkt å benytte eksterne undervisningskrefter. Kostnadene ved å hente inn eksterne skal likevel søkes dekket i størst mulig grad – og forhåpentligvis i sin helhet – gjennom Erasmus+ ordningen, som vi mener kan og bør utnyttes i enda større grad enn det som har vært tilfelle så langt ved fakultetet. På denne måten kan vi hente de fremste utenlandske ekspertene på forskjellige felt til oss, noe som også naturligvis vil være gunstig med tanke på å utvikle forskergruppens kontaktnettverk, samt for UiBs og fakultetets renommé ute i verden.

Flere av de emneansvarlige i EU-/EØS-emnene har allerede introdusert «Master Classes» på kursene sine, og erfaringene så langt synes udelt positive.

Eksempel: På EU & EEA Commercial Law ble det i 2019 innført en «Master Class» i EU-/EØS-trygderett, som bygget videre på det studentene hadde lært om fri bevegelighet av personer og tjenester mer generelt på kurset. Opplegget gikk over to dager, ledet av Førsteamanuensis Jaan Paju (Universitetet i Stockholm), en av de fremste ekspertene på området. Paju fikk hele oppholdet sitt dekket av Erasmus+ midler. Dag 1 bestod av forelesninger som gikk mer grundig til verks i EU-trygderetten og dets forhold til EU-borgerskapsreglene. Studentene måtte forberede seg ved å lese utvalgte artikler og avgjørelser i forkant. Dag 2 bestod av en workshop, der studentene fikk i oppgave å forberede seg ved å lese flere avgjørelser samt gjøre rede for disse muntlig i timen. Deretter fulgte en diskusjon i mer sokratisk stil. Studentene som deltok ble bedt om å gi en tilbakemelding om hva de synes. Studentene var udelt positive til opplegget og ønsket gjerne flere slike dybdedykk på dette og andre valgemner.

5. Økonomi og ressursituasjonen

Økonomisituasjonen vil naturligvis måtte utredes nærmere, men at ressursituasjonen ved fakultetet er bedre stilt nå i dag enn for 10-15 år siden virker tvilløst.

Forskergruppen har hatt en jevn tilvekst av faste vitenskapelig ansatte siden den gang (for tiden 3 professorer og 3 førsteamanuenser), og har et godt internt grunnlag for videre styrking på sikt (2 postdok, 2 stipendiater). Forskergruppens medlemmer vil dermed kunne gjennomføre undervisningen på LLM-graden uten at dette kommer i konkurranse med undervisningen på Masterstudiet i rettsvitenskap. I tillegg har fakultetsadministrasjonens studieseksjon oppbygget en solid internasjonaliseringskompetanse de siste 10-15 årene. Personalmessig synes fundamentet å være på plass, slik at programmet vil ha den faglige og administrative forankring, legitimitet og stabilitet som er påkrevd.

Det er også grunn til å tro at opprettelsen av en LLM-grad i EU & EEA Law ikke vil koste like mye i dag som man antok forrige gang temaet var oppe til diskusjon. LLM-graden vil i stor grad bygge på eksisterende emner, slik at det ikke er nødvendig med store undervisningstilskudd. I tillegg er det tiltenkt å søke støtte for opprettelse av et Jean Monnet Module for å finansiere hele/deler av det nye, tverrfaglige innføringsemnet EU & EEA Institutional Policymaking and Law. Videre vil fordypningselementene («Master Classes») på de forskjellige emnene til dels søkes dekket av eksterne undervisningskrefter gjennom Erasmus+ programmet.

Det overordnede faglige ansvaret med å drifte og koordinere LLM-graden vil nok kreve et visst frikjøp fra undervisningsforpliktelser for én vitenskapelig ansatt, uten at forskergruppen har gjort seg noen nærmere tanker på størrelsesorden i denne omgang. Undertegnede vil gå inn som programansvarlig de første årene, og vil søke et Jean Monnet Chair (professorat) i forbindelse med et eventuelt vedtak om opprettelse av LLM-graden.

Særlig i de første årene vil det nok være behov for en god del administrativ assistanse, slik at det mest sannsynlig vil måtte settes av inntil et årsverk for LLM-grad på 90 studiepoeng, og 2/3 årsverk for en LLM-grad på 60 studiepoeng.

På vegne av hele Forskergruppen i EU-/EØS-, konkurranse- og markedsrett,

Bergen, 24.01.21

Professor Christian Franklin

Sak 10/21-2

Innstilling fra arbeidsgruppen for 5.studieår på revidert studieordning femte studieår (og valgemner på tredje studieår)

Innstillingen fra arbeidsgruppen for 5. studieår i forbindelse med ny studieordning, er nå overlevert dekan. Dekan vil i nær fremtid sende innstilling ut på høring. Studieutvalget oppfordres til å komme med forslag til hva som skal særlig vektlegges i høringen.

Innstillingen fra arbeidsgruppen er vedlagt innkallingen (PDF).

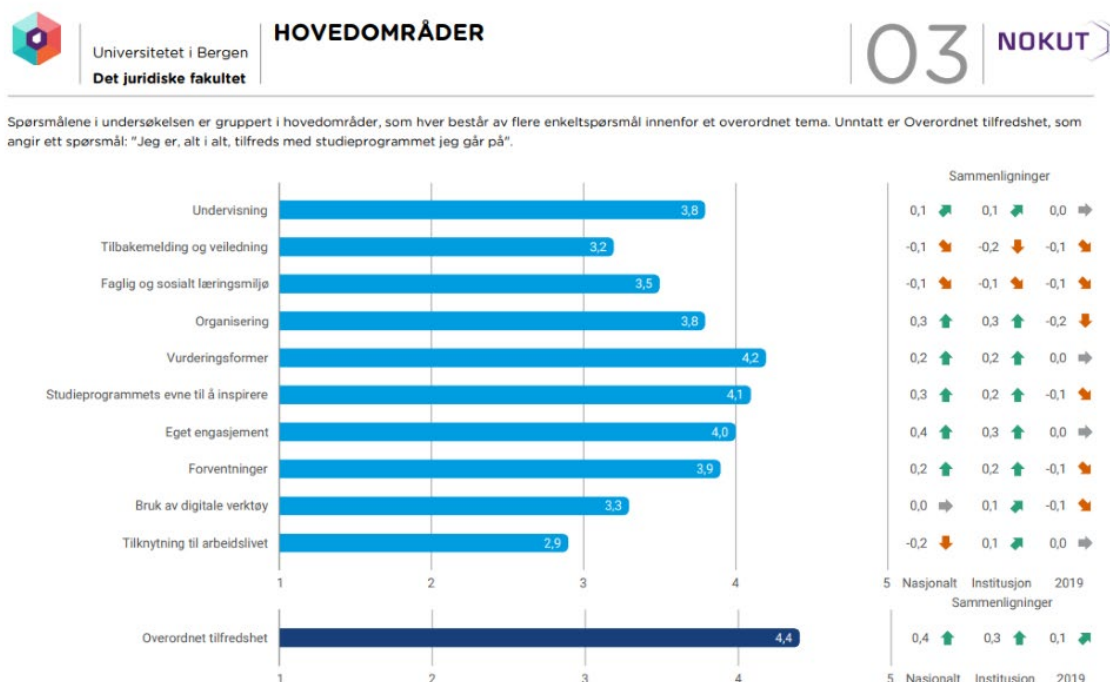

Studiebarometeret 2020

Resultatene fra det årlige studiebarometeret ble lagt fram 11. februar 2021. Alle dataene er tilgjengelig på [NOKUTs nettsider](#). Rapporten «[Fakultetsrapport – alle spørsmål](#)» fra vårt fakultet kan lastes ned fram til 24. februar 2022.

Det er studenter på 2. og 5. studieår som blir invitert til å svare på undersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført høsten 2020, og svarfristen var 13. november. Fra vårt fakultet er svarprosenten på 30%. Undersøkelsen består av en rekke faste spørsmål, men undersøkelsen fra 2020 har også inkludert en del nye spørsmål om koronasituasjonen.

Det er lite endringer fra tidligere år i svar på de faste årlige spørsmålene. Våre studenter er alt i alt tilfreds med studieprogrammet. De opplever det som faglig utfordrende, men de mener de får for lite tid til faglige diskusjoner med/tilbakemeldinger fra vitenskapelig ansatte, og de mener tilknytningen til arbeidslivet er for dårlig.

Det kan også være interessant å sammenligne våre resultater med resultatene fra UiO og UiT. I denne sammenligningen ser vi at vi kommer best ut av helhetsvurderingen «Overordnet tilfredshet med studieprogrammet» med 4,4 mot 4,3 ved UiT og 3,7 ved UiO.

De nye spørsmålene om konsekvensene av pandemien gir et innblikk i den krevende situasjonen studentene våre står i:

- 70% av de som har svart opplevde det faglige utbyttet som mye dårligere eller dårligere etter nedstengningen 12. mars
- 65% sier de deltok mindre aktivt når undervisningen ble flyttet på nett
- 81% sier de har savnet det sosiale miljøet
- 55% har følt seg mer ensomme
- 69% svarer at studiemotivasjonen har blitt lavere
- 77% sier det har vært vanskeligere å strukturere hverdagen

Heldigvis er det få av våre studenter som oppgir at de har fått økonomiske utfordringer av å miste jobben/bli permittert av koronasituasjonen. Det kan også være verdt å merke seg at 50% av de som har svart sier at de har opplevd mindre prestasjonspress etter nedstengingen 12. mars.

Forslag til uttalelse

Hovedinntrykket fra Studiebarometeret 2020 er at studentene våre stort sett er fornøyde med studieprogrammet. Undersøkelsen viser også at fakultetet har forbedringspotensial på noen områder, og dette skal Studieutvalget ta med i sitt arbeid videre.

Det er tydelig at koronapandemien har rammet en del av våre studenter hardt, og Studieutvalget er bekymret for hvilke langsiktige konsekvenser dette kan få. Fakultetsstyret har nedsatt en gruppe som skal jobbe ut flere sosiale møteplasser for studentene under pandemien, og dette vil være et viktig tiltak for å hjelpe studentene våre i denne situasjonen.

Emneansvarlig i JUS397 masteroppgave (forskerlinje 70 studiepoeng)

Professor Synne Sæther Mæhle er emneansvarlig i JUS397.

Vedtaksforslag:

Med virkning fra den 01.08.2021 (studieåret 2021/2022) innsettes professor Anne Marie Frøseth som emneansvarlig i JUS397 sammen med professor Synne Sæther Mæhle.

Sak 12/21**Søknad fra Høgskolen i Molde om forhåndsgodkjenning av bachelorgrad som grunnlag for godskriving av de tre første årene på master i rettsvitenskap, UiB**

Vi har mottatt søknad fra Høgskolen i Molde om forhåndsgodkjenning av deres bachelorgrad som grunnlag for godskriving som 1. – 3. studieår i femårig master hos oss.

Bakgrunn

Bacheloren i på Høgskolen i Molde bygger videre på Årsstudium i juss, som tidligere har blitt forhåndsgodkjent som likeverdig med første året på Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Det vil gjennomføres et lokalt opptak til det andre året på bacheloren høsten 2021 for studenter med Årsstudium i juss eller tilsvarende fagkombinasjon.

De fem første semestrene vil i hovedsak tilsvare de fem første semestrene etter ny modell for de tre første årene ved Master i rettsvitenskap ved UiB. Det legges opp til i hovedsak samme læringsmål og pensumlitteratur og undervisningsformer. Men det er små ulikheter i vektig av enkelte emner.

Sjette semester er satt av til utveksling. Alternativt skal studentene ta rettshistorie og komparativ rett samt valgfag. Ved Himolde legges det opp til valg mellom tre emner - Biotechnology Innovation Law, Skatterett og Utplassering. Sistnevnte emne vil bestå i at studenten utplasseres i praksis i fem uker med veiledning. Gjennomføringen av praksis og en praksisrapport vil være vurderingsgrunnlag. Utplassering vil skje på advokatkontor, offentlig institusjon mv.

Sammenligning Høgskolen i Molde og UiB tre første årene

- Blå er første årsemner hos de respektive institusjonene
- Oransje er andreårsemner hos de respektive institusjonene
- Grønn er tredjeårsemner hos de respektive institusjonene

UiB - ny studieordning fra studieåret 2021/2022)		Høgskolen i Molde – deres oppsett fra studieåret 2021/2022	
Emne	Sp	Emne	Sp
EXFAC Innføring i juridisk metode	10	Examen facultatum	12,5
Familie- og arverett	9	Arve- og familierett	10
Avtalerett	9	Avtalerett	7,5
Erstatningsrett	10	Examen philosophicum	7,5
Juridisk metode	8	Rettskildelære	7,5
Tings- og immaterialrett	14	Tings- og immaterialrett	15
Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett	28	Demokrati og rettsstat: statsrett, EØS-rett og folkerett	30
Forvaltningsrett	22	Forvaltningsrett	20
EXPHIL	10	Erstatningsrett	10
Obligasjonsrett	28	Obligasjonsrett	30

Rettshistorie og komparativ rett	12	Legal history and comparative law (engelsk)	10
Norsk valgemne	10	Valgemner	20
[Alternativt utveksling 30 studiepoeng + 2 studiepoeng komparativ rett]	[32]	Eventuelt: Utveksling	30

Vurderingstema:

Vurderingstemaet i denne sak er om vi vil **godskrive de tre årene (fullført grad) fra Universitetet i Stavanger som våre tre første studieår** i en femårig grad hos oss.

I sammenligningen mellom de to programmene, ser vi at der er ganske små forskjeller. Flere emner varierer med 1-2,5 studiepoeng, men i hovedtrekk inneholder de 3 første årene ved hhv. Høgskolen i Molde og masterprogrammet samme emner og oppbygning.

Vurderingstema er formulert i universitets- og høyskoleloven § 3-5 første ledd første punktum: «Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne lov, skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier med samme antall studiepoeng **i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning** ved institusjonen.» [uthevet her]. Så lenge vi har å gjøre med en full grad fra Høgskolen i Molde, er tema altså om den oppfyller de faglige kravene i våre tre første år.

Her foreslås at avgjørelsen legges til fakultetsstyret, siden det er spørsmål om hvor stort avvik fra vår egen fagsammensetning vi kan akseptere i henholdsvis opptaksgrunnlag og grunnlag for godskriving.

Forslag til vedtak:

1. Den skisserte studiemodellen fra Høgskolen i Molde vil gi grunnlag for godskriving av 1. – 3. år i femårig master i rettsvitenskap ved UiB
2. Godskriving av mindre enheter enn hel bachelorgrad avgjøres av de enkelte emneansvarlige ved Det juridiske fakultet i Bergen på grunnlag av emnebeskrivelse fra Høgskolen i Molde.

Vedlegg 1: Søknad om forhåndsgodkjenning

Vi viser til tidligere samtaler om Bachelor i rettsvitenskap ved Høgskolen i Molde. Programmet ble akkreditert ved vedtak i Høgskolestyret 15. desember 2020. Vi søker med dette om å få en forhåndsgodkjenning på at gjennomført Bachelor i rettsvitenskap ved Høgskolen i Molde, kan godskrives som likeverdig med de tre første årene på Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen etter universitets- og høgskoleloven § 3-5.

Bacheloren bygger videre på Årsstudium i juss, som tidligere har blitt forhåndsgodkjent som likeverdig med første året på Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Det vil gjennomføres et lokalt opptak til det andre året på bacheloren høsten 2021 for studenter med Årsstudium i juss eller tilsvarende fagkombinasjon.

De fem første semestrene vil i hovedsak tilsvare de fem første semestrene etter ny modell for de tre første årene ved Master i rettsvitenskap ved UiB. Det legges opp til i hovedsak samme læringsmål og pensumlitteratur og undervisningsformer. Men det er små ulikheter i vektig av enkelte emner.

Sjette semester er satt av til utveksling. Alternativt skal studentene ta rettshistorie og komparativ rett samt valgfag. Ved Himolde legges det opp til valg mellom tre emner - Biotechnology Innovation Law, Skatterett og Utplassering. Sistnevnte emne vil bestå i at studenten utplasseres i praksis i fem uker med veiledning. Gjennomføringen av praksis og en praksisrapport vil være vurderingsgrunnlag. Utplassering vil skje på advokatkontor, offentlig institusjon mv.

Det juridiske fagmiljøet ved Høgskolen i Molde er under oppbygging. Det består per i dag av sju heltidsstillinger – to førsteamanuenser, resten høgskolelektorer. Det er planlagt en opptrapping med ytterlige fire stillinger, slik at det til sammen blir 11 heltidsstillinger. Ni av disse stillingene vil ha hovedarbeidssted ved campus Molde, de to andre ved campus Kristiansund. I tillegg til heltidsstillingene er det ansatt en professor i bistilling. Det planlegges å knytte til seg flere bistillinger. Noe av undervisningen planlegges gjennomført med eksterne forelesere.

Med vennlig hilsen

Kari E. Bachmann

Dekan, Avdeling for Økonomi og samfunnsfag, Høgskolen i Molde

Vedlegg

1. Notat om jussutdanningen ved HiMolde, herunder presentasjon av fagpersonale.
2. Studieplan for programmet og de enkelte emnene
3. Pensumoversikt
4. Beskrivelse av overgangsordning for studenter som går fra Årsstudiet i juss og videre på andreåret i Bachelor i rettsvitenskap.

Sak 12/21**Vedlegg 2: Jussutdanningen ved Høgskolen i Molde****Jussutdanningen ved Høgskolen i Molde****Kort historikk**

Det har vært undervist og forsket innen rettsvitenskap på Høgskolen i Molde, tidligere Møre og Romsdal Distriktshøgskole Molde, siden 80-tallet.

Fra 2005 har det vært gitt eget Årsstudium i juss. Året etter ble Bachelor i juss og administrasjon opprettet. Dette er et program med en blanding av organisasjonsfag, statavitenskap og juss.

2018: Omlegging av årsstudiet, slik at det tilsvarer første år på Master i rettsvitenskap ved UiB

2021: Bachelor i rettsvitenskap (påbygge årsstudiet)

2021: Årsstudium i juss og økonomi (i Kristiansund)

Høgskolen har/har hatt kurs i forvaltningsrett, arbeidsrett, skatterett, idrettsjuss, rettslære (blanding av privatrettslige fag), kontraktsrett, arve- og familierett, juridisk metode, Ex.fac, folkerett, EØS-rett, statsrett, velferdsrett.

Fagpersonale**Heltidsansatte**

Førsteamanuensis Morten Walløe Tvedt er utdannet cand.jur fra Universitetet i Oslo 2000. Forskningsområde er rettslig regulering av bioteknologi. Omfattende publisering innenfor folkerett, internasjonal immaterialrett (patentrett og planteforedlerrettigheter), forvaltningsrett og kontraktsrett på bioteknologiens område. Utgav i 2017 en monografi om bioteknologikontrakter med Tomme Young. Har jobbet hos Advokatfirmaet Hjort og Fridtjof Nansens Institutt. Skrevet flere lærebøker om det å skrive og forvaltningsrett. Er i avslutningsfasen med en lærebok om statsrett og en monografi om rettigheter til menneskelige gener.

Høgskolelektor Kari Grethe Koppang Welle har master i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen, og ble uteksaminert i 2016. Etter endt utdanning jobbet hun et år som advokatfullmektig, hovedsakelig innenfor rettsområdene fast eiendom og entrepriser, samt med rådgiving innenfor kontraktsrett og arverett. Deretter har hun jobbet i plan- og bygningsetaten i Askøy kommune og Bergen kommune. I Bergen var hun ansatt i juridisk seksjon som hovedsaklig behandler klagesaker, og yter juridisk rådgiving i etaten. Hun starter som høgskolelektor ved Høgskolen i Molde våren 2021

Høgskolelektor Georg Inge Panzer er utdannet cand. jur. fra Universitetet i Oslo 1997. Har erfaring som advokat og har jobbet med forretningsjuss i Oslo og internasjonalt. Har jobbet ved Høgskolen i Molde siden 2010. Har undervist i bl.a. kontraktsrett, juridiske metode, ex.phil, etikk, internasjonal rett og skatterett. Påbegynt dr.avhandling.

Høgskolelektor Linda Y. Bøyum-Folkeseth er utdannet cand.jur fra Universitetet i Oslo 1998. Har p.t. permisjon for å jobbe i advokatfirmaet Øverbø Gjørtz. 20 prosent bistilling ved Høgskolen i Molde. Jobbet ved Høgskolen siden 2007 med undervisning i bl.a. forvaltningsrett, juridisk metode, arve- og familierett, rettslære (privatrettslige emner), arbeidsrett, helserett. Har arbeidet i bl.a. Trygderetten, Skattedirektoratet, Ila landsfengsel og Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Har hatt en rekke politiske verv, styreverv o.l. Artikler og bokkapitel særlig om forvaltningsrettslige problemstillinger knyttet til helse.

Høgskolelektor Kari Larna Hegdal er utdannet cand. jur fra Universitetet i Oslo i 2000, med advokatbevilling fra 2003. Hun har variert arbeidserfaring fra både privat og offentlig sektor, samt internasjonal erfaring fra advokatfirma og som eiendomsrådgiver i Marbella. Arbeidet som dommerfullmektig, advokat og megler/fagansvarlig i norsk meglerforetak. Videre har hun også erfaring med klagesaksbehandling i det offentlige.

Førsteamanuensis Odd Anders Bøyum-Folkeseth er utdannet cand.jur fra Universitetet i Oslo 1993. Dr.philos på avhandlingen «Idrett og skatt» (2017). Jobbet ved Høgskolen siden 2004, med undervisning i bl.a. skatterett, idrettsjuss, juridisk metode og arv- og familierett. Har jobbet bl.a. i Finansdepartementets skattelovavdeling. Bistilling ved Advokatfirmaet Øverbø Gjørtz. Artikler/bokkapitler i hovedsak om skatt. Er studieleder for Bachelor i rettsvitenskap.

Høgskolelektor Marianne Glærum er cand. jur fra Universitetet i Oslo 1998. Har arbeidserfaring fra bl.a. Forbrukerombudet, Juridisk avdeling i Gjensidige Forsikring, privat advokatvirksomhet og Helsedirektoratet. Vit.ass, Institutt for rettssosiologi. Lang foredragspraksis.

Bistillinger

Professor Bjørnar Borvik, Universitet i Bergen

Førsteamanuensis Ronny Gjendemsjø, Universitet i Bergen (tiltrer 1. august 2021)

Høgskolelektor/politiadvokat Janne Woie, Møre- og Romsdal politidistrikt

Høgskolelektor/seniorrådgiver Marit Vestad, Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Sak 12/21

Vedlegg 3: Pensum/litteratur, bachelor i rettsvitenskap, Høgskolen i Molde

Oversikt over pensum/aktuell litteratur – Bachelor i rettsvitenskap, 2021-2024.

SAF150 Examen philosophicum

Aktuell litteratur:

- Karlsen G. Språk og argumentasjon. Bergen: Fagbokforlaget; 2015
- Lavik T. Filosofi for samfunnsvitere Trygve Lavik, Kjersti Fjørtoft og Jørgen Pedersen. 2. utg. Fjørtoft K, Pedersen J, redaktører. Oslo: Universitetsforlaget; 2014.

JUR130 Examen facultatum

Aktuell litteratur:

- Synne Sæther Mæhle og Ragna Aarli, Fra lov til rett, 2. utgave, Gyldendal Juridisk 2017.
- Ralf Michaels, "Globalization and Law: Law Beyond the State", i Reza Banakar (redaktør), Law and social theory, 2. utgave, Oxford: Hart 2013 s. 287-303
- Kompendium i rettsfilosofi, rettshistorie, rettssosiologi og rettsøkonomi

JUR140 Arve- og familierett

Aktuell litteratur:

- Peter Lødrup og Tone Sverdrup, Familieretten
- John Asland, Arverett

JUR230 Avtalerett

Aktuell litteratur:

- Geir Woxholth, Avtalerett. 10. utg. 2017

JUR240 Tings- og immaterialrett

Aktuell litteratur:

- Ernst Nordtveit og Ingunn Myklebust, Metodiske utfordringer i tingsretten. I: Rett i vest, Bergen, Fagbokforlaget, 2019, s. 461-477.
- Ernst Nordtveit, Høgsteretts rolle ved utvikling av rettar til fast eigedom. I: Lov, Sannhet, Rett. Oslo: Universitetsforl., cop. 2015; 2015:765-801.
- Erling Eide og Endre Stavang, Rettsøkonomi, 2. utg. 2018 kap. 7, 8, 10 – 12.
- Falkanger T. & Falkanger A. T, Tingsrett, 8. utg., Oslo: Universitetsforl; 2016, Kap. I – IV, VI, VII, IX og X
- Ernst Nordtveit. «Særlege rettshøve i tingsretten». I: Intergitet og ære, Festskrift til Henry John Mæland, Gyldendal, 2019, s. 655-675.
- Holmvang m.fl., Immaterialrett i et nøtteskall, 2014 s. 17-43, s. 52-64, s. 76-102 og s. 123-162.
- Tilleggs-/fordjupingslitteratur: Endre Stavang og Geir Stenseth, Fast eiendoms tingsrett, 2016

JUR250 Rettskildelære

Aktuell litteratur:

- Erik Mosen: Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk

JUR300 Demokrati og rettsstat: statsrett, EØS-rett og folkerett

Pensum ikke fastsatt. Vil benytte omtrent samme pensum som på tilsvarende emne i Master i rettsvitenskap ved UiB

JUR430 Erstatningsrett

Aktuell litteratur:

- Erstatningsrett, Hagstrøm og Stenvik, Universitetsforlaget 2019

Følgende punkter og kapitler er unntatt:

- punkt 3.2.2, 3.2.3 (s. 57-71)(Tredjepartstap og formuestap, Nærmere om Informasjonsansvaret)
- Kapittel 4 (s. 77 -174) (Culpaansvar)
- punkt 6.5 (s. 278-299) (Offentlig myndighetsutøvelse)
- punkt 7.2, 7.3, 7.4 (s. 331-372) (Produktansvar, Legemiddelansvar og Pasientskade)
- siste del av punkt 10.4 (s. 476-483) (Erstatningskrav for ulike selskapsrettslige aktører)
- punkt 11.1, 11.2 (s. 484-486) (Innledning, Manglende årsakssammenheng) og 11.10 (s. 538- 539) (Objektiv egenrisiko)
- punkt 13.4 og 13.5 (s. 602-618) (Foreldelse og Rettsforfølgning)
- Skade og ansvar, Nygaard, Universitetsforlaget 2007, Del I: Personlig skyldansvar

JUR440 Forvaltningsrett

Aktuell litteratur:

- Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen, Frihagens Forvaltningsrett, 2. utg. 2010.
- Torstein Eckhoff og Eivind Smith, Forvaltningsrett, 11. utg. 2018: kapitlene. 8, 9, 23–26 og 29, 30 og 33.
- Karl Harald Søvig (red.): Forholdsmessighetsvurderinger i forvaltningsretten, 2015: kapitlene 2–4 og 10.
- Jan Fridthjof Bernt og Camilla Bernt, God forvaltningskikk: rettsikkerhet, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen, 2018: kapittel 4
- Christoffer Conrad Eriksen og Halvard Haukeland Fredriksen, Norges europeiske forvaltningsrett, 2019
- Asbjørn Kjørstad, Aslak Syse og Morten Kjelland, Velferdsrett I, 6. utg. 2017: kapittel 5 og kapittel 10 (punktene 10.1–10.6).
- Hans Chr. Bugge, Lærebok i miljøforvaltningsrett, 5. utg. 2019: kapitlene 7–9

JUR550 Obligasjonsrett

Pensum ikke fastsatt. Vil benytte omtrent samme pensum som på tilsvarende emne i Master i rettsvitenskap ved UiB

JUR610 Legal History and Comparative Law (engelsk)

Aktuell litteratur:

Innføringslitteratur:

- David Nelken: Using the Concept of Legal Culture, 2004

Hovedlitteratur:

- Jørn Øyrehagen Sunde, "Managing the Unmanagable - An Essay Concerning Legal Culture as an Analytical tool", in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 23-38.
- Koch, Sören, "From Mapping to Navigation – A COMPASS-formula for conducting Comparative Analysis" in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 71-98.
- Koch, Sören, "Legal Culture and Comparative Law, " in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 41-67. ISBN: 978-82-450-2091-6.
- Marius Mikkel Kjølstad, Koch, Sören and Jørn Øyrehagen Sunde, "The Norwegian Legal Culture", in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag, p. 105- 142. ISBN: 978-82-450-2091-6.
- Koch, Sören, "An Introduction to German Legal Culture", in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 221-266 ISBN: 978-82-450-2091-6
- Christian Franklin, "A legal Cultural 'Take' on the legal System of England & Wales" in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 333-386 ISBN: 978-82- 450-2091-6.
- Sunniva Cristina Bragdø-Ellenes, "An Introduction to the French Legal Culture, in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 471-508 ISBN: 978-82-450-2091- 6.
- Llyod T. Wilson, Jr., "A view of the Legal Culture of the United States of America, in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 635-692 ISBN: 978-82-450- 2091-6.
- Eirik Holmøyvik, "A little Bit of This and A Little Bit of That", in: J.Ø.Sunde et al., Rendezvous of European Legal Cultures, Fagbokforlaget 2010, p. 45- 59. ISBN: 978-82-450-0840-1.
- Ingvill Helland and Sören Koch, "Norwegian and German Legal Methods Compared: Similarities and Differences, their Reasons and Consequences," in: I. Helland/S. Koch (eds). Nordic and Germanic Legal Methods, Tübingen 2014, p. 267 - 317 ISBN: 978-3-16- 153062-3
- J.Ø. Sunde, Spekulum Legale: rettsspegele - ein introduksjon til den norske rettskulturen si historie i eit europeisk Perspektiv, Fagbokforlaget 2005, p. 38-67; 81-182, 197-327, 336- 343.

JUR620 Skatterett

Aktuell litteratur:

- Frederik Zimmer – Lærebok i skatterett 8. Utg, Universitetsforlaget, 2018

JUR630 Biotechnology Innovation Law

Pensum er foreløpig ikke fastsatt.

JUR650 Utplassering

Pensum er foreløpig ikke fastsatt.

Sak 12/21**Vedlegg 4: Overgang for studenter som starter på andreåret høsten 2021****Overgang for studenter som starter på andreåret høsten 2021**

For studenter som har tatt Årsstudium i juss (som følger gammel modell for førsteåret på Master i rettsvitenskap ved UiB), vil det bli gjort enkelte tilpasninger. For disse vil bacheloren følge følgende modell:

1. semester (høst 2020)

Examen philosophicum	7,5 studiepoeng
Juridisk metode	5 studiepoeng
Examen facultatum	7,5 studiepoeng
Innføring i forvaltningsrett	10 studiepoeng

2. semester (vår 2021)

Innføring i kontraktsrett	10 studiepoeng
Arve- og familierett	12 studiepoeng
Rettskildelære	8 studiepoeng

3. semester (høst 2021)

Demokrati og rettsstat: statsrett, EØS-rett og folkerett	30 studiepoeng
---	----------------

4. semester (vår 2022)

Erstatningsrett	10 studiepoeng
Tings- og immaterialrett	15 studiepoeng
Forvaltningsrett II	10 studiepoeng

5. semester (høst 2022)

Obligasjonsrett	30 studiepoeng
-----------------	----------------

6. semester (utvekslingsmulighet)

Legal History and Comparative Law (engelsk)	10 studiepoeng
Og to av følgende fag:	
Skatterett (valgfag)	10 studiepoeng
Biotechnology Innovation Law (engelsk valgfag)	10 studiepoeng

Utplassering

10 studiepoeng

Vedlegg 5: Se PDF vedlagt i innkallingen.

Sak 13/21

Studieutvalget

Det juridiske fakultet

Forslag om endringer JUS112 Arve- og familierett**1. Læringsutbyttebeskrivelse og litteratur**

Ny lov om arv og dødsboskifte 14. juni 2019 nr. 21 trådte i kraft 1. januar 2021. Sammenlignet med reglene i arveloven av 1972 og skifteloven av 1930 representerer ikke den nye loven store materielle endringer, i alle fall ikke innenfor arveretten. Nytt lovgrunnlag – og tross alt en del mindre materielle endringer – gjør det likevel nødvendig med ny litteratur.

John Asland, Arverett, Gyldendal 2021, behandler reglene i den nye loven grundig nok til at den kan anbefales. En ulempe sammenlignet med dagens hovedlitteratur i arverett (Peter Lødrup og John Asland: Arverett, 7. utg. 2018), er at den nye boken bruker betydelig flere sider på å behandle samme emner som tidligere dekket læringskravene: En omtrentlig opptelling viser en økning fra 153 til 262 sider (litt avhengig av hvordan man teller). Dette skyldes nok i første rekke en grundigere behandling av stoffet, som i og for seg er positivt, men det er vanskelig å kutte innenfor disse sidene.

Jeg har kommet til at det er mer hensiktsmessig å justere kravene til kunnskaper under læringsutbyttet. Enkelt sagt er det færre deler av reglene om uskifte og arv etter testament det vil bli krevet kunnskaper om. Reglene om skifte av uskiftebo går i hovedsak ut. Det samme gjør noe oversiktspreget stoff om testamenter, gjensidige testamenter og arvepakter, avkortning i og avslag på arv.

Det blir likevel en betydelig økning i antall sider i arverettslitteraturen, fra 153 til 194 sider. Dette ønsker jeg å kompensere med å kutte ut emnene «Formuesforholdet mellom samboere» og «Det økonomiske oppgjøret ved samboerforholdets opphør», til sammen 31 sider. Selv om samboerforhold er noe annet enn ekteskap, er det likevel reglene om formuesforhold for ektefeller som er de grunnleggende å ha kunnskaper om. Det har også vært en ulempe at disse emnene ikke behandles i samme litteratur som vi fra og med 2018 har brukt for resten av familieretten, dvs. Asbjørn Strandbakkens «Økonomisk familierett». Vi har måttet bruke Peter Lødrup og Tone Sverdrups «Familieretten». Behandlingen der bygger i noen utstrekning på henvisninger til deres fremstilling av regler om ektefellers eierforhold m.v., i samme bok, som ikke er pensum hos oss. Studentene har nok gjennomgående benyttet seg av muligheten til å laste ned kapitlet gratis via Litteraturkiosken. Interne henvisninger til andre steder i boken vil dermed ikke ha noen umiddelbar nytte. Samlet sett har for øvrig de familierettslige emnene de senere årene lagt beslag på ca. 249 sider litteratur, arveretten kun 153. Med endringen som foreslås, blir det 218 sider familierett og 194 sider arverett.

Jeg foreslår følgende justerte tekst til læringsutbytte, kunnskaper:

Kunnskaper:

Studenten forstår innholdet av grunnleggende begreper og kan ved bruk av vanlig juridisk metode utlede og anvende grunnleggende regler i familie- og arveretten, særlig om:

- formuesforholdet mellom ektefeller
- det økonomiske oppgjøret mellom ektefeller ved separasjon og skilsmisse
- rett til arv etter loven, herunder hvem som er arvinger ved skifte av uskifteformue
- rett til uskifte og råderett under uskifte
- rett til arv etter testament, særlig lovens ordinære formkrav til testamenter, ugyldighetsgrunner og grenser for testasjonsretten

Teksten blir noe mer omfattende, men kravene krympes altså i omfang. Ordbruken er også justert noe, for å lette gjenkjennelsen mellom læringsutbytte og ordbruken i den foreslåtte litteraturen.

Hovedlitteratur foreslås etter dette endret slik at «Familieretten» av Peter Lødrup og Tone Sverdrup tas ut. (Derimot kan deler av boken fortsatt stå oppført under tillegglitteraturen.) Videre tas «Arverett» av Peter Lødrup og John Asland ut.

Som ny hovedlitteratur (forsøksvis satt opp som i Leganto-malen) foreslås:

Bok Arverett

Asland, John, Oslo, Gyldendal, 2021, Totalt antall sider 766 s.

Note: s. 21-125, 127-131, 135-149, 169-177, 180-185, 188-192, 199-200, 211-232, 239-252, 266-283, 301-303, 349-353

--

Til nærmere orientering angir jeg sidetallene i kapitteloverskifter/emner:

Kap. 2	Arv etter loven	31 -63
Kap. 3	Ektefellers rett til uskifte (emnene 3.1 – 3.12)	64-125
	(emne 3.14)	127-131
	(emnene 3.16.3 – 3.16.6)	135-149
	(emne 3.17.7)	169-177
Kap. 4	Samboers rett til uskifte (emnene 4.1 - 4.2.2)	180-185
	(emnene 4.2.7 – 4.2.8)	188-192
Kap. 5	Hva omfattes av testamentsarvereglene? ... (emne 5.2)	199-200
	(emne 5.6)	211-213
Kap. 6	Testasjonsevne	214-223
Kap. 7	Formkrav (emnene 7.1-7.5)	224-232
	(emne 7.8)	239-244
Kap. 8	Viljesmangler – utnyttelse av testator	245-248
Kap. 9	Innholdsmangler – åpenbart ufornuftig formål	249-252
Kap. 11	Livsarvingenes pliktdelsarv ... (emnene 11.1-11.4)	266-283
Kap. 12	Tolkning av testament (emne 12.1)	301-303
Kap. 16	Felles bestemmelser for arv med grunnlag i loven eller Testament (emnene 16.1-16.2)	349-353

--

Da det er siste gang kurset går i henhold til gjeldende studieordning, er det liten grunn til å foreta vesentlige endringer når det gjelder tilleggslitteratur. For å unngå forvirring ønsker jeg likevel at litteratur som knytter sine fremstillinger til den gamle arveloven, sløyfes. Jeg ber derfor om at mine artikler «Samboeres arve- og uskifterettslige stilling» og «Bruksrett og gavesalg av fast eiendom i uskifte; refleksjoner etter Rt. 2010 s. 1361» tas ut. Det samme gjelder Torsten Frantzen: «Forskudd på arv fra et uskiftebo» og John Aslands «Omstøtelse, arveforskudd og uskifte».

Bergen, 22. februar 2021

Thomas Eeg

Emneansvarlig JUS112 Arve- og familierett

Forslag til vedtak:

Emnebeskrivelsen og litteraturlisten endres som foreslått av emneansvarlig.

2. Endring av vurderingsform våren 2021

Under ordinære omstendigheter er skoleeksamen (saleksamen) den foretrukne prøvingsformen i JUS112 Arve- og familierett. I løpet av det siste året har imidlertid smittevernbegrensningene som følge av den pågående COVID-19 pandemien medført at saleksamen har vært vanskelig å gjennomføre i mange emner der det har vært planlagt. Det er foreløpig usikkert om saleksamen kan gjennomføres som planlagt den 18. juni, noe som dels skyldes at det er usikkert hvordan smitten utvikler seg i samfunnet og det er usikkert om.

I de fleste emner har beslutningen om eksamensform blitt fattet av dekan på fullmakt, men for emnene på 1. studieår har det likevel blitt fattet vedtak på vanlig måte via Studieutvalget. Studiedekan mener at en slik løsning bør følges også i JUS112 Arve- og familierett i og med at dette er den ordinære vedtaks måten for å endre eksamensform og det fortsatt er mulig gjøre dette innenfor de fristene Studieutvalget har for dette. Studentene har også i flere spørreundersøkelser understreket at de foretrekker en tidlig avklaring av vurderingsformen slik at man underveis i emnet vet hva slags prøving man skal forberede seg til.

I og med at det fortsatt er usikkert om saleksamen kan gjennomføres i juni, vil et ønske om å få forutberegnelighet om prøvingsformen bare kunne oppnås dersom man velger en annen vurderingsform. Studiedekan vil derfor foreslå at det fattes vedtak om å anvende skoleeksamen hjemme, det vil si at eksamen gjennomføres på samme dag og med samme antall timer som planlagt, men at studentene ikke trenger å møte i et eksamenslokale for å gjennomføre eksamen. Denne løsningen har vært den foretrukne på nesten alle andre emner hvor man har gått bort fra planen om saleksamen. Forslaget her er diskutert med emneansvarlig (Thomas Eeg) og med Karsten Grimstad, som mest sannsynlig vil få ansvaret for eksamensgjennomføringen.

Reglene for eksamensgjennomføringen blir da de samme som på andre emner hvor saleksamen er erstattet med skoleeksamen hjemme, noe som blant annet innebærer et forbud mot at studentene samarbeider om oppgaven, at studentene får 15 minutter ekstra for å laste opp og ned eksamensbesvarelsen og at det settes en ordgrense på 4000 ord. Utover dette kan detaljene knyttet til gjennomføringen fastsettes av de emneansvarlige.

Det er planlagt å ha karakterer A-F i JUS112 Arve- og familierett. Studiedekan er kjent med at et flertall av studentene i en spørreundersøkelse gjennomført av JSU har oppgitt at de ønsker bestått/ikke-bestått. De emneansvarlige mener imidlertid at det skal være fullt mulig å gi en eksamensoppgave som gjør at karactersetting er egnet i emnet, og de mener også at dette kan være ønskelig for at studentene skal bli

tilstrekkelig motiverte for å yte sitt beste. I de aller fleste emner hvor eksamen er omgjort til skoleeksamen hjemme har det også blitt gitt karakter. Studiedekan ser da ingen grunn til å foreslå en endring av vurderingsuttrykket i emnet.

Forslag til vedtak:

Eksamen i JUS 112 Arve- og familierett våren 2021 holdes som skoleeksamen hjemme.

Sak 14/21

Ny studieplan fra studieåret 2021/22

Høsten 2021 starter alle nye førsteårsstudenter på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB på en ny studieordning. Dette medfører endringer i innholdet, rekkefølgen og størrelsen på emnene. I denne forbindelse legges ny studieplan frem for studieutvalget. Studieplanen er tilpasset studieordningen av 2021.

Fakultetet selv kan endre studieprogram, studieretninger, emnegrupper og emner., jf. Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen § 3.2 nr. 2.

Forslag til vedtak:

Studieplan av 2021 vedtas av studieutvalget og får gyldighet fra studieåret 2021/22 for studenter som følger studieordningen av 2021.

Vedlegg: Studieplan av 2021

Studieplan for master i rettsvitenskap (jus), 5 år

Studieordninga av 2021

Namn på grad

Master i rettsvitenskap. Graden gir rett til tilsvarende tittel. [Vitnemål](#) blir utferda når graden er oppnådd. Det er eit vilkår for tildeling av graden at kandidaten gir følgjande løfte (kandidatløftet):

"Aldrig vidende at ville vige fra Ret og Retfærdighed, mindre raade nogen til uforholdne Processer eller i andre Maader med sine Raad befordre nogen uretvis Sag eller Intention."

Omfang og studiepoeng

300 studiepoeng. Normert studietid er fem år.

Undervisningsspråk

Norsk. Enkelte emne vert underviste på engelsk. Også emne med norsk som undervisningsspråk kan ha innslag av undervisning eller pensum på eit anna skandinavisk språk eller engelsk.

Studiestart - semester

Kvar haust.

Undervisning

Studiet byggjer på problembasert læring. Dei to første åra er studentane delte inn i arbeidsgrupper leia av ein vidarekomen student, som møtast kvar veke for å løyse ei gitt oppgåve. På tredje året er gruppene frivillige og sjølvstyrte. Kvar student skal skrive eit sjølvstendig svar som dei får tilbakemeldingar på. Det er krav om å kommentere medstudentane sine oppgåvesvar.

Mål og innhald

Masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen er på til saman 300 studiepoeng (fem årseiningar). I dette inngår examen philosophicum med 10 studiepoeng og examen facultatum med 10 studiepoeng, valemne på 30 studiepoeng, spesialemne og/eller utveksling på til saman 30 studiepoeng, og eit sjølvstendig skriftleg arbeid på normalt 30 studiepoeng (masteroppgåve). Etter søknad kan masteroppgåva vere på 60 eller 70 studiepoeng (JUS397 forskarlinje).

Oppbygging

Profesjonsstudiet i rettsvitenskap byggjer på ein kursmodell som inneber at alle studentane i utgangspunktet tek dei same emna i same rekkjefølgje i løpet av eit studieår. Slik byggjer det eine emnet på det andre, og det blir jamn progresjon gjennom heile studiet. Prøvinga av studentane skjer på kvart enkelt emne. For å få kursgjennomføringa godkjent og løyve til å gå opp til eksamen, må du som hovudregel ha oppfylt krava i studieplanen om å vere til stades på samlingar, levere oppgåver, med meir.

I det tredje studieåret kan ein velje emne innanfor ein avgrensa krins av valemne der minst eitt emne må vere på engelsk, eller ein kan reisa på utveksling eitt semester.

I det femte studieåret kan ein velje emne etter egne interesser. Ein skal også skrive ei masteroppgåve basert på ei juridisk problemstilling. Også i denne perioden har ein høve til å reise på studieopphald i utlandet; eitt eller to semester.

Kvart studieår er normert til 60 studiepoeng. Studentar som kjem til studiet med emne dei vil ha godskrive i graden, må rekne med at utdanningsplanen deira kan omfatte år med mindre enn 60 studiepoeng.

Læringsutbyte

Kunnskapar

Kandidatane skal ha god kunnskap om grunnleggande rettsreglar og samanhengar innan alle fagområde som studiet omfattar, og spesialisert kunnskap innan fagområde som blir dekte av spesialemna og masteroppgåva.

Dette inneber også at kandidatane har god kunnskap om:

- det norske rettssystemet si oppbygging og funksjon
- den norske rettskulturen si historie, særeigenheiter og grunnleggande verdiar
- korleis norsk rett vert påverka av EU-retten, EØS-retten, internasjonale menneskerettar og annan folkerett
- juridisk metode, mellom anna korleis juridisk argumentasjon varierer på ulike rettsområde
- mangfaldet av metodar i rettsforskning og hovudlinjer i den rettsteoretiske diskusjonen
- juristar si rolle i samfunnet og etiske utfordringar knytt til yrkesutøvinga
- korleis ny teknologi kan brukast til å automatisere avgjerdsprosessar og bidra til å løyse rettslege problem på nye måtar, men også rettslege og etiske utfordringar dette kan medføre
- akademiske krav til kjeldetilvising og bruk av andre sitt arbeid

Ferdigheiter

Kandidatane kan bruke juridisk metode til å identifisere, drøfte og ta standpunkt til rettslege problemstillingar, også utanfor dei rettsområda som er del av studiet. Dette inneber å kunne

- fastlegge rettsleg relevant faktum i eit saksforhold, og på grunnlag av dette identifisere og formulere rettslege problemstillingar
- innhente og systematisere rettsleg relevant materiale frå norske, skandinaviske og engelskspråklege kjelder, også ved bruk av digitale verktøy
- foreta ei sjølvstendig, heilskapleg, kritisk og etisk gjennomtenkt analyse for å nå eit fagleg forsvarleg standpunkt om kva som er gjeldande rett
- foreta rettspolitiske og komparative vurderingar av rettsreglane
- løyse nye problem og bidra til rettsleg nytenking

Kandidatane kan formidle og evaluere juridiske analyser og standpunkt på ein poengtert, presis og etterretteleg måte både munnleg og skriftleg, på så vel norsk som engelsk, gjennom å

- utarbeide ulike former for sjølvstendige skriftlege arbeid
- diskutere og prosedere ulike rettslege standpunkt
- gi tilbakemeldingar på andre sitt arbeid og sjølv få og gjere bruk av slike tilbakemeldingar

Generell kompetanse

Gjennom studieprogrammet oppnår kandidatane generelt anvendeleg kompetanse knytt til å

- systematisere og avvege argumentasjon, rådgje og treffe avgjerder

- identifisere og vurdere etiske aspekt ved juridisk argumentasjon og standpunkt
- tileigne seg ny kunnskap, følge med i rettsutviklinga og løyse nye rettslege spørsmål
- samarbeide med juristar frå andre land, forstå og gjere seg nytte av deira perspektiv på felles rettslege utfordringar og bidra med norske perspektiv
- samarbeide med fagpersonar frå andre disiplinar og på det grunnlag kunne vurdere den rettsleg relevante argumentasjonsverdien av kunnskap som er skapt av andre vitenskapar og bidra til tverrfaglege løysingar på komplekse samfunnsproblem
- formidle juridiske analyser til allmenta, skriftleg og munnleg, på norsk og på engelsk
- presentere og argumentere for eigne vurderingar og konklusjonar for større og mindre grupper av tilhøyrarar
- bidra med rettslege perspektiv i samfunnsdebatten
- planlegge og gjennomføre større arbeidsoppgåver innan ei gitt tidsramme
- følge akademiske krav til kjeldetilvisingar og bruk av andre sine arbeid
- arbeide sjølvstendig og i grupper
- forholde seg til dei rettslege og etiske utfordringane knytt til den teknologiske utviklinga

Opptakskrav

Opptak til studiet skjer via Samordna opptak. Jf. [Forskrift om opptak til høgere utdanning](#). Det er krav om generell studiekompetanse eller tilsvarande. Studiet er adgangsregulert.

Tilrådde forkunnskapar

Gode norskunnskapar.

Innføringsemne

Examen philosophicum og examen facultatum (til saman 20 studiepoeng) inngår i studiet.

Obligatoriske emne

I masterprogrammet inngår 200 studiepoeng obligatoriske emne. Dei resterande 80 studiepoenga er masteroppgåva og i tillegg 20 studiepoeng juridiske emne som studenten vel sjølv på tredje studieår.

Første studieår

- JUS100 EXFAC Juridisk metode I
- JUS211 Familie- og arverett (9 sp)
- JUS212 Avtalerett (9 sp)
- JUS213 Erstatningsrett (10 sp)
- JUS214 Tings- og immaterialrett (14 sp)
- JUS215 Juridisk metode II (8 sp)

Andre studieår

- JUS221 Rettsstaten (28 sp)
- JUS222 Forvaltningsrett (22 sp)
- Ex.phil. (10 sp)

Tredje studieår

- JUS231 Obligasjonsrett (28 sp)
- JUS232 Retts historie og komparativ rett (12 sp) og [valemne](#) (til saman 20 sp), minst eitt på engelsk
eller

- Utveksling (30 sp) og JUS233 Komparativ rett (2 sp)

Fjerde studieår

- JUS341 Strafferett (20 sp)
- JUS342 Rettargang (20 sp)
- JUS343 Allmenn formuerett (20 sp)

Femte studieår

- [JUS399 Masteroppgåve](#) (30 sp) og [spesialemne](#) eller
- [Masteroppgåve \(70 sp\) forskarline](#) eller
- [JUS396 Masteroppgåve \(60 sp\)](#)
- [JUSETIKK](#) Kurs i etikk for jusstudenter
- Utveksling (30 eller 60 sp)

Tilrådde valemne («spesialemne»)

Valemne på tredje studieår

På tredje studieår kan ein reise på utveksling i vårsemesteret. Studentar som ikkje reiser på utveksling tar i staden valemne. Minst eitt av disse skal ha engelsk (eller eit anna ikkje-skandinavisk språk) som undervisnings- og eksamensspråk.

Oversikt over tilgjengelege valemne finst [her](#).

Spesialemne på femte studieår

I mastergraden i rettsvitenskap skal det som hovudregel inngå 30 studiepoeng spesialemne. Der dei faglege krava er oppfylte kan ein søke om å få godskrive emne frå andre norske, akkrediterte institusjonar eller frå utvekslingsopphald, jf. uhl § 3-5 nr. 1 og nr. 2. Det som er bestemt om valemne gjeld ikkje for studentar som etter søknad har fått løyve til å skriva stor masteroppgåve (60 eller 70 studiepoeng).

På femte studieår kan ein reise på utveksling, men studentar som ikkje gjer dette tar i staden spesialemne. Minst eitt av disse skal ha engelsk (eller eit anna ikkje-skandinavisk språk) undervisnings- og eksamensspråk.

Oversikt over tilgjengelege spesialemne finst [her](#).

Omfang masteroppgåve

I løpet av femte studieår på masterstudiet skal studenten levere eit sjølvstendig skriftleg arbeid tilsvarande 30 studiepoeng (masteroppgåve) til individuell vurdering.

Etter søknad kan studenten få løyve til å levere eit sjølvstendig skriftleg arbeid tilsvarande 60 studiepoeng (stor masteroppgåve).

Ein kan også søke opptak til fakultetet si [forskarline](#) (70 studiepoeng).

Emnerekkefølge i studiet

- Emna på første studieår (JUS100, JUS211, JUS212, JUS213, JUS214 og JUS215) må vere greidde før ein begynner på andre studieår.
- Emna på andre studieår (JUS221, JUS222 og ex.phil.) må vere greidde før ein begynner på tredje studieår.

- Emna på tredje studieår (JUS231 og JUS232, samt 30 studiepoeng valemne eller 30 studiepoeng frå utveksling og JUS233) må vere greidde før ein begynner på fjerde eller femte studieår.

Rekkefølga for emna i studiet går fram av utdanningsplanen for den einkilde student.

Krav til progresjon i studiet

1. Emna i studiet er obligatoriske om ikkje anna er fastsett i studieplanen. Dei skal takast i den rekkefølga som er fastsett i studieplanen. Fakultetet kan gjere unntak frå dette i individuelle utdanningsplanar.
2. Ved undervisning og prøving på det enkelte emne blir det lagt til grunn at studentane har kunnskap, ferdigheiter og kompetanse frå tidlegare emne i studiet.

Studiestader

Bergen

Undervisningsmetodar

1. Det skal vedtakast hovudlitteratur (“kjernelitteratur”) for kvart emne. Det kan i tillegg vedtakast innførings- og tilleggslitteratur.

2. Hovudlitteraturen skal ha eit omfang på mellom 30 og 60 tekstsider per studiepoeng.

3. Undervisninga er basert på problembasert læring (PBL).

- *Førelingar* blir som hovudregel tilbydd i alle emne.
- *Arbeidsgrupper* leidd av ein vidarekommen student (arbeidsgruppeleiar) blir haldne i alle emne på dei to første studieåra. Desse gruppene fokuserer på oppgåveløysing og har krav til førebuing og aktiv deltaking.
- *Storgrupper* under leiing av ein undervisar blir haldne i alle emne dei tre første studieåra. Det er krav til førebuing og aktiv deltaking.
- *Seminarundervisning* blir tilbydd på fjerde studieår. Det er krav til førebuing og aktiv deltaking.
- *Undervisningsforma* i valemna på tredje studieår og i spesialeemna på femte studieår varierer. Sjå kvar enkelt emneskildring.
- *Rettleiing* blir tilbode alle studentar som skriv masteroppgåve. Meir detaljert informasjon om rettleiinga finst [her](#).

4. *Undervisningsformene* i kvart enkelt emne går fram av emneskildringa.

5. *Obligatorisk undervisning*: i alle obligatoriske emne og i mange val- og spesialeemne er det obligatoriske arbeidskrav. Dette er nærare regulert i fakultetet sine [utfyllande regler](#), og går fram av emneskildringa for kvart emne.

Vurderingsformer

1. Vurderingsforma og -tida går fram av emneskildringane.
2. Vurdering i obligatoriske emne blir som hovudregel halden kort etter at kurset er avslutta, eventuelt med element av prøving undervegs i kurset.
3. Spesial- og valemne kan ha andre ordningar; sjå emneskildringane.
4. Oppgåvene som blir gjevne til eksamen kan omfatte læringskrav også frå emne plassert tidlegare i studiet.

Karakterskala

Vurderingsuttrykket er A - E for Greidd (Bestått) og F for Ikkje greidd (Ikke bestått) eller Greidd/Ikkje greidd (Bestått/Ikke bestått). Vurderingsuttrykket for kvart emne går fram av emneskildringa.

Utveksling

Det juridiske fakultet anbefaler at alle som har høve til det reiser på utveksling i løpet av studiet. Du kan reise på utveksling i vårsemesteret på tredje studieår, og/eller i løpet av femte studieår.

Under utvekslingsopphald både på tredje og femte studieår tek du valfrie juridiske emne. Ved nokre institusjonar kan du og skrive masteroppgåve som del av utvekslinga på femte studieår. Les meir om utveksling [her](#).

Grunnlag for vidare studium

Mastergraden kan gje grunnlag for opptak til [ph.d.-utdanning](#). Det er mogleg å oppdatere og utvide kompetansen ved å ta ytterlegare [spesialeemne](#) etter fullført grad, og dei som nettopp har fullført mastergraden i rettsvitenskap ved UiB kan også ta emne på [poststudierett](#).

Relevans for arbeidsliv

Få utdanningar fører fram til jobb i så mange ulike bransjar som juristutdanninga. Vi finn juristar overalt i arbeidslivet, og det vil alltid vere stor etterspurnad etter dei med juridisk utdanning.

Medan nokre juristar går inn i næringslivet, for eksempel innan bank, forsikring, varehandel, industri eller skipsfart, jobbar andre innanfor offentleg forvaltning som i NAV, Skatteetaten og Konkurransetilsynet. Departementa og politiet/påtalemakta er populære og viktige arbeidsgivarar for juristar. Ein kan også arbeide med forskning og undervisning ved universitet og høgskolar, og andre aktuelle arbeidsplassar er mediebransjen og organisasjonslivet.

Ein kan også bli dommar eller gå inn i advokatyret. Det er berre juristar som har løyve til å drive profesjonell rettshjelp, og for å få tittelen advokat og løyve til å arbeide som advokat og føre saker for domstolane, må ein ta eit obligatorisk advokatkurs. Ein må i tillegg ha to års godkjend juridisk praksis, vanlegvis som advokatfullmektig, dommarfullmektig eller politifullmektig.

Evaluering

Studiet er underlagt fleire formar for evaluering:

1. Alle emna som kan inngå i masterstudiet i rettsvitenskap vert evaluert kvart tredje år. Det nærare innhaldet i evalueringa vil gå fram av emneskildringa. All intern evaluering skal følgje dei krava som er fastsette i [UiB sitt kvalitetssystem for utdanning](#).
2. Ekstern evaluering:
  - a) NOKUT har kontinuerleg tilsyn med kvaliteten i høgare utdanning
  - b) Programsensorar knytt til masterprogrammet i rettsvitenskap gjer evalueringar av nærare angjevne, avgrensa delar av studiet og avgjer årleg rapport
  - c) UiB sentralt fører tilsyn med drifta via nærare fastlagde rapporteringsrutinar

Skikkavurdering og autorisasjon

Master i rettsvitenskap gir med visse tilleggskrav (kurs og praksis) rett til autorisasjon som advokat, jf. domstoloven § 220. Autorisasjon blir gitt av *Tilsynsrådet for advokatvirksomhet*.

Programansvarleg

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. [Studieutvalet](#) er programstyre.

Administrativt ansvarleg

[Fakultetsdirektøren](#) v/studieseksjonen ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Sak 15/21

JUS134 Rettshistorie og komparativ rett:

Endring av undervisningsopplegg og emnebeskrivelse

Oversikt

Emneansvarlig Søren Koch ønsker å gjøre enkelte endringer i undervisningsopplegget for JUS134 Rettshistorie og komparativ rett. Koch ønsker å sluse undervisningen mot et bestemt overordnet tema som undervisningen i rettshistorien og den komparative retten rettes inn mot, og som studentene vil prøves i på eksamen. Koch ønsker dessuten å gjøre enkelte andre endringer i undervisningen.

Frivillige deler

Zoom-møter med breakout rooms

I de frivillige delene av undervisningsopplegget ønsker Koch å erstatte klassiske forelesninger med daglige Zoom-møter på én time, der studentene som ønsker det kan fortsette å diskutere i breakout rooms etter møtets slutt.» Studenter oppfordres (frivillig) å forberede konkrete spørsmål de kan fremme anonymt på mail eller diskusjoner i Mitt UiB.

Ressursbank

Studentene oppfordres til å lage en ressursbank der de samler kilder og andre ressurser med relevans for kursets overordnede tema, og som dermed også skal være relevante for eksamen. Ressursbanken skal gjøres tilgjengelig for alle studentene, slik at vi skaper en kultur for deling og får en situasjon hvor alle studenter har like forutsetninger til eksamen. For å unngå at flinke studenter «holder tilbake» relevante kilder skal det kommuniseres innledningsvis i kurset og eksplisitt i instruksjonene til eksamen at alle referanser som benyttes i eksamensbesvarelsen må legges inn i ressursbanken. Studentene vil få opplæring i hvordan man oppretter og anvender en slik ressursbank.

Ressursbanken er bygget opp som en litteratur- og kildeliste og vil hjelpe studenter til å referere til relevante kilder. Den består av et dokument som er tilgjengelig for alle studenter som har bidratt med minst ett eget bidrag/én egen referanse, og blir også tilgjengelig for studenter som forsøker å legge til en kilde som allerede finnes i banken. I tilfeller der referansen allerede finnes, vil dette fanges opp av en funksjon i Mitt UiB. Da oppfordres studenten til å finne ressurser som *ikke* finnes fra før (dette kan vi ikke kontrollere, men er heller ikke nødvendig fordi det er en frivillig ordning).

Ressursbanken skal være tilgjengelig og mulig å oppdatere gjennom hele kurset, inkludert under eksamen. Slik sikrer vi at studentene kan bruke kilder eller ressurser de finner mens de jobber med eksamensoppgaven. Studentene skal bruke ressursbanken aktivt under eksamen, og sensorene oppfordres til å gjennomføre stikkprøver om de har en mistanke om at en kandidat har brukt en referanse som ikke står i ressursbanken. Blir denne mistanken bekreftet skal dette medføre trekk i vurderingen. Studenter som får utsatt frist, kan legge til ressurser i banken helt frem til leveringsfristen.

Endringer i de obligatoriske delene av undervisningen¹

I utgangspunktet er det de samme tre elementene som inngår i den obligatoriske delen:

1. tre skriftlige innleveringer (arbeidsoppgaver), der arbeidsoppgave 3 kun kan besvares på engelsk.
2. kommentering av medstudenter (valgfritt om norsk eller engelsk brukes).
3. levering av notater som forberedelse til storgruppeundervisning og deltagelse i selve samlingen (bare dersom begge deler er oppfylt er dette obligatoriske kravet oppfylt).

Koch foreslår imidlertid disse justeringene av opplegget:

1. Tredje arbeidsgruppeoppgave kan bare leveres på engelsk. Hvis en student unnlater å levere denne oppgaven, enten det skyldes sykdom eller andre ting, kan hen likevel innfri 75 % regelen – en engelsk innlevering er altså ikke i seg selv *obligatorisk*. Tanken er at de fleste studenter vil levere fordi en del av eksamensoppgaven er på engelsk – det vil altså være et viktig ledd i eksamensforberedelsene.
2. Siste storgruppenotat må leveres som gruppearbeid, og skal kommenteres av storgruppelederne. Storgruppen vil bli delt i tre grupper, og veiledende ordgrense for dette gruppearbeidet er 3500 ord, uavhengig av gruppens størrelse. Som for alle andre storgruppesamlinger får studentene bare godkjent denne delen av det obligatoriske opplegget når de deltar på samlingen. Hver gruppe får 20 minutter til å presentere sine resultater. Vi bygger på antagelsen om at alle studenter som presenterer muntlig også har vært med på å levere notatet. Studenter som velger å delta, men uten å presentere muntlig, kan ikke få godkjent denne delen og må oppfylle 75% kravet på en annen måte.

Arbeidsoppgave 3 skal for øvrig ikke kommenteres av storgruppelederne. Denne oppgaven skal tematisk ligge tett opp til eksamen uten at oppgavene er identiske.

Studiedekanens merknader og forslag til vedtak

Studiedekanen mener at de fleste av de endringene som Koch foreslår, ligger innenfor hva emneansvarlig selv kan bestemme i kraft av sin autonomi. Endringene av de obligatoriske delene av undervisningen er imidlertid av en slik karakter at de krever endring av emnebeskrivelsen og må av den grunn godkjennes av Studieutvalget. Studiedekanen er imidlertid av den oppfatning at endringene av de obligatoriske elementene bør kunne gjennomføres, og anbefaler at Studieutvalget gjør de endringene av emnebeskrivelsen som Koch ber om.

Studiedekanen anbefaler Studieutvalget om å fatte følgende vedtak:

«Emnebeskrivelsen i JUS134 Rettshistorie og komparativ rett endres i samsvar med den emneansvarliges forslag. Det nye studieopplegget for JUS134 Rettshistorie og komparativ rett våren 2021 skal evalueres etter endt emne.»

---

¹ Altså det som inngår i 75 %-regelen

Sak 15/21**Vedlegg: Emnebeskrivelse i JUS134**

Emnebeskrivelse

JUS134 Retts historie og komparativ rett

- Studiepoeng: 10
- Undervisningssemester: Vår
- Emnekode: JUS134
- Talet på semester: 1
- Språk: Hoveddelen av undervisningen er på norsk. Deler av undervisningen, litteraturen og de obligatoriske arbeidskravene er på engelsk.
- Ressursar:
  - [Timeplan](#)
  - [Litteraturliste](#)
  - [Eksamensinformasjon](#)

Studiepoeng, omfang

10 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA-nivå

Fulltid/deltid

Fulltid

Undervisningssemester

Vår

Undervisningsstad

Det juridiske fakultet, Bergen

Mål og innhold

JUS134 er et perspektivfag. Formålet er å gi studenten en dypere forståelse av gjeldende rett samt etablert juridisk metode i dag ved å sammenligne dagens norske rettskultur med tidligere tilstander og andre rettskulturer. Både retts historie og rettskomparasjon vil bidra til at studenten vil kunne bedre forstå, evaluere og diskutere norsk rett i et større europeisk og globalt perspektiv.

Deler av undervisningen, litteraturen og de obligatoriske arbeidskravene samt en deloppgave under eksamen er på engelsk, og JUS134 bidrar med dette til at studenten i løpet av jusstudiet tilegner seg generell kompetanse i juridisk engelsk.

I arbeidet med de obligatoriske arbeidsoppgavene og hjemmeeksamen vil studentene lære seg å skrive lengre juridiske tekster i ulike akademiske sjangre (artikkel, essay, utredning, betenkning o.l.), og i tillegg hvilke krav som stilles til henvisninger til rettskilder og litteratur i fotnoter og registre i rettsvitenskapelige tekster.

Gjennom aktivt arbeid med primær- og sekundærkilder vil studentene bruke retthistoriske og rettskomparative metoder til å utvikle et kildekritisk perspektiv og evnen til å identifisere, evaluere og analysere argumenter produsert utenfor Norge som er relevante i dagens norske rettskultur og samfunnsdebatt.

Videre skal studentene jobbe med komplekse problemstillinger i grupper, slik at deres evne til å presentere og diskutere muntlig i store og små grupper styrkes.

Formålet med [JUS134](#) Retts historie og komparativ rett er å

- (I) å forklare og analysere, diskutere hvordan en rettskultur er sammensatt av de rettskulturelle faktorene *konfliktløsning, normproduksjon, rettferdighetsidealer, juridisk metode, profesjonalisering og internasjonalisering*.
- (II) sammenligne, forklare, analysere og diskutere karakteren av disse rettskulturelle faktorene særlig i den norske, engelske, franske og tyske rettskulturen, men også andre rettskulturer.
- (III) sammenligne, forklare, analysere og diskutere både historiske og nå pågående endringer i disse rettskulturelle faktorene, og relatere disse endringene til rettens ulike nivåer.
- (IV) oppnå forståelse for rettskulturelle særtrekk og opphav av disse samt evne til å unngå rettskulturelle betingede misforståelser eller kommunikasjonsvikt.

Læringsutbytte

Kunnskap

I [JUS134](#) Retts historie og komparativ rett skal studenten (1) få kunnskap om hva en rettskultur er, og hvordan formes og omdannes gjennom møter med rettskulturelt gods fra andre rettskulturer. Det vil være et spesielt fokus på de seks rettskulturelle elementene *konfliktløsning, normproduksjon, rettferdighetsideal, juridisk metode, profesjonalisering og internasjonalisering*. Deretter skal studenten (2) få kunnskap om det historiske grunnlaget for den norske rettskulturen gjennom å studere norsk retts historie i et europeisk perspektiv. Igjen vil de seks rettskulturelle elementene stå i sentrum. Deretter skal studenten (3) få kunnskap om den norske, engelske, franske og tyske rettskulturen med særlig fokus på de seks rettskulturelle elementene.

Kunnskapen om konfliktløsning, normproduksjon, rettferdighetsidealer, juridisk metode, profesjonalisering og internasjonalisering skal studenten tilegne seg gjennom følgende spesifikke tema i pensumlitteraturen:

(1) Rettskultur

- Rett som kultur
  - Danning av, og møtet mellom rettskulturer
  - Rettskultur og resepsjon av rett, og særlig funksjonen til det rettskulturelle filteret fra Eirik Holmøyvik
  - En rettskulturs ulike nivåer etter modellene fra Kaarlo Tuori og Jørn Øyrehagen Sunde
  - Rettskulturell endring, og kommunikasjonsteknologiens rolle i slike endringsprosesser
  - Historiske endringer i den nordiske rettskulturen
  - Rettskulturell og de transnasjonale rettsordenene, representert ved EMD og EU-domstolen

(2) Den norske rettskulturens historie i et europeisk perspektiv

- Normskaping gjennom rettspraksis, og fremveksten av rikslovgivning i Europa og Norge i høymiddelalderen.
- Rettsstudiet på europeiske universiteter fra 1100-tallet, og hvordan dette påvirket den norske rettskulturen i høymiddelalderen, særlig når det gjelder metodetenkning.
- Hva romerretten, kanonisk rett og naturrett har hatt å si for utviklingen av en felleseuropeisk rettskultur (*ius commune*).
- Rettskildelærer og rettferdighetsidealer i norsk og europeisk middelalder og endring i disse.
- Den rasjonalistiske naturretten i europeisk og dansk-norsk retts historie, og særlig i det dansk-norske juridiske embetsstudiet av 1736.
- Naturretsbaserte rettskildelærer og universalismen på 1700-tallet, sedvanebaserte nasjonale rettskildelærer på 1800-tallet, samt utviklingen av nordisk og norsk rettsrealisme.
- Den deduktive metoden og hva denne fikk å si for rettspraksis fra 1700-tallet av, for europeisk lovgivning fra 1800-tallet, og for fremveksten av forutberegnelighet som et rettferdighetsideal.
- Det internasjonale inspirasjonsgrunnlaget for endringer av den norske rettskulturen etter middelalderen.
- Internasjonale impulser fra naturretten og *ius commune* etter reformasjonen.
- Internasjonalisering og nasjonalstatens fremvekst, særlig om den norske Grunnlovens opphav og funksjon på 1800- og 1900-tallet.
- Nordisk lovsamarbeid på 1800- og 1900-tallet.
- Internasjonalisering og globalisering av norsk rett etter 1990 og påvirkning på den norske rettskulturen.

(3) Komparativ rett: den norske, engelske, franske og tyske rettskulturen

- Er kjent med utfordringen og metoden til gjennomføring av rettskomparative analyser.
- Kunnskap om de syv trinnene som utgjør COMPASS-modellen og diskutere fordeler og ulemper av ulike metodiske perspektiver innenfor faget komparativ rett.
- Karakteristika ved og skillet mellom *common law*- og *civil law*-tradisjonene, fordeler og ulemper med slike klassifikasjoner.
- Faktorer som gjør at noen rettskulturer står frem som *hybrid-systemer* (på engelsk *mixed legal systems*), og hvorfor denne betegnelsen kan være misvisende.
- Den norske rettskulturen, og særlig samspillet mellom lovgivning og domstoler.
- Den engelske rettskulturen, og særlig praksis sin rolle i den.
- Den tyske rettskulturen, og særlig rettsvitenskapens rolle i den.
- Den franske rettskulturen, og særlig den synlogiske metoden.
- De utfordringer EU/EØS-retten og De europeiske menneskerettighetene medfører for norsk, engelsk, fransk og tysk rettskultur.

Ferdigheter

Studenten skal gjennom [JUS134](#) Rettshistorie og komparativ rett opparbeide seg evner til å bruke kunnskapen slik at de, både på norsk og engelsk, kan

- Gjennomføre en metodisk forsvarlig rettskomparativ analyse.
- Forklare og diskutere sammenheng mellom formål og metodisk tilnærming innenfor rettskomparativ forskning.
- Forklare og diskutere hvordan en rettskultur er sammensatt av de rettskulturelle faktorene konfliktløsning, normproduksjon, rettferdighetsideal, juridisk metode, profesjonalisering og internasjonalisering.

- Sammenligne, forklare, analysere og diskutere karakteren av disse rettskulturelle faktorene i den norske, engelske, franske og tyske rettskulturen.
- Forklare og diskutere både historiske og pågående endringer i disse rettskulturelle faktorene, og relatere disse endringene til rettens ulike nivåer.
- Bruke rettshistoriske og rettskomparative analyser ved utredning av konkrete problemstillinger innenfor norsk rett.
- Selvstendig utvikle rettskomparative og retthistoriske problemstillinger, underproblemstillinger, en tilsvarende metode og forskningsdesign for rettsvitenskapelige studier.

Generell kompetanse

Formålet med [JUS134](#) Rettshistorie og komparativ rett er å sette studenten i stand til å fremstille og anvende gjeldende rett i en periode med rettslig internasjonalisering. Rettskulturell innsikt og forståelse, tuftet på rettshistorisk og komparativ kunnskap, er sentrale forståelsesredskaper når man anvender og analyserer 1) norsk rett produsert innenfor norske jurisdiksjongrensers, 2) norsk rett produsert innenfor norske jurisdiksjongrensers, men med utgangspunkt i rettskilder produsert utenfor, og 3) norsk rett produsert utenfor norske jurisdiksjongrensers.

Emnets karakter innebærer at deler av undervisningen, litteraturen og de obligatoriske arbeidskravene er på engelsk. Studentene blir kjent med engelskspråklige kilder og terminologi, og blir i stand til å argumentere og formidle på engelsk innenfor feltet. Emnet bidrar til å gi studenten grunnleggende kompetanse i akademisk skriving på norsk og på engelsk, og én av arbeidsoppgavene kan kun besvares på engelsk.

I tillegg sikter emnet på å formidle grunnleggende kunnskap om historiske og kulturelle sammenhenger som gjør det mulig for studenten å ta reflekterte standpunkt i debatten om utfordringer ved internasjonaliseringen og konsekvenser for den norske rettskulturen, samt for en nordisk og europeisk rettstradisjon.

Krav til forkunnskaper

Emner på tidligere studieår. Se [fakultetets utfyllende regler](#) § 2-5 nr. 1, andre punktum

Tilrådte forkunnskaper

Alle tidligere emner i studiet

Studiepoengsreduksjon

Ingen overlapp med emner ved Det juridiske fakultet, bortsett fra valgfaget JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe.

Krav til studierett

[MAJUR](#)

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger, storgrupper og selvstudium.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Oppgaveskriving, kommentering og gruppemøte er obligatorisk. Én av oppgavene kan bare leveres på engelsk. Utrekningen av deltakelse blir gjort som fastsatt i «Retningslinjer for utregning av obligatorisk deltakelse». De forberedende notatene til storgruppesamlinger er også obligatorisk, men inngår ikke i beregningen av om en student har levert en tilstrekkelig mengde skriftlige arbeider til å få kurset godkjent.

2. Underkjente elementer i de obligatoriske arbeidskravene kan ikke tas om igjen før ved neste kurs.

3. Kursgodkjenning foreldes ikke.

Om arbeidsgruppeoppgaver og kommentering

Hver student skal i løpet av kurset levere tre obligatoriske arbeidsgruppeoppgaver til godkjenning, hvorav én kun kan besvares på engelsk. Følgende krav må være innfridd for at oppgavene skal godkjennes:

- Oppgaven må være på minst 700 ord, og veiledende øvre grense er 1750 ord.
- Oppgaven skal være et svar på spørsmålet i den grad at oppgaven ville ha kvalifisert til bestått eksamen.
- Oppgaven skal være en ferdig tekst, og ikke en samling stikkord eller ufullstendige setninger.

Hver student skal i løpet av kurset kommentere 2 x 3 arbeidsgruppeoppgaver skrevet av medstudenter i arbeidsgruppen. De samlede kommentarene til hver av de seks oppgavene skal inneholde minst fire substansielle kommentarer. Med «substansiell kommentar» menes kommentarer som drøfter innhold og/eller fremstilling med fullstendige setninger, og som er egnet til å gi veiledning. Dette er krav som må være innfridd for at kommenteringen skal godkjennes:

Forberedelse til storgrupper: notat (disposisjon)

- Før hver storgruppesamling skal hver student forberede en skriftlig disposisjon av oppgaven på i form av et notat på maks 350 ord, som skal leveres i Mitt UiB.
- Notatet skal kunne danne grunnlag for, men ikke erstatte, et skriftlig oppgavesvar.
- Notatet skal inneholde en grov struktur og rekkefølge av de mest relevante vurderingstemaene for oppgavesvaret.
- Oppmøtet i storgruppen blir bare godkjent hvis notatet er levert og hvis studenten har bekreftet med signatur at den er levert i tide.
- Notatet inngår ikke i beregningen av om en student har levert et tilstrekkelig antall skriftlige arbeider til å få kurset godkjent.
- **Notat til siste storgruppesamling leveres som gruppearbeid.** Det blir rundt ti studenter i hver gruppe, og ordgrensen er denne gangen på 3500 ord.

Dersom storgruppeleder er i tvil om kravene til arbeidsgruppeoppgave eller kommentarer er oppfylt, sender hen materialet til den emneansvarlige som bestemmer utfallet. Studieårsansvarlig informerer den aktuelle studenten om utfallet, og skriftlig vedtak sendes studenten via e-post eller i digital postkasse.

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Etter kurset blir det avlagt en hjemmeeksamen som leveres i Inspira. Ordgrensen er satt til 4000 ord; eksklusive fotnoter, litteraturliste og andre registre. **Minst én deloppgave skal besvares på engelsk.**

Eksamensspråk:

Oppgaven: norsk/engelsk

Besvarelsen: norsk/skandinavisk/engelsk

Karakterskala

A til E for bestått og F for ikke bestått.

Vurderingssemester

Vår

Litteraturliste

Litteraturlisten vil være klar innen 1. juni for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Litteraturen som dekker den rettskulturelle og komparative delen av faget er på engelsk. Dette fordi temaene er transnasjonale, og det er dermed naturlig at de blir formidlet på et språk brukes på tvers av landegrensene. Det gjør det også lettere å bruke kunnskapen på en internasjonal arena senere i livet som jurist. Samtidig vil dette bidra til at studenten har tilstrekkelig tilgang til relevant engelskspråklig og rettskomparativ terminologi.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.

Programansvarleg

Studieutvalget ved Det juridiske fakultet.

Emneansvarleg

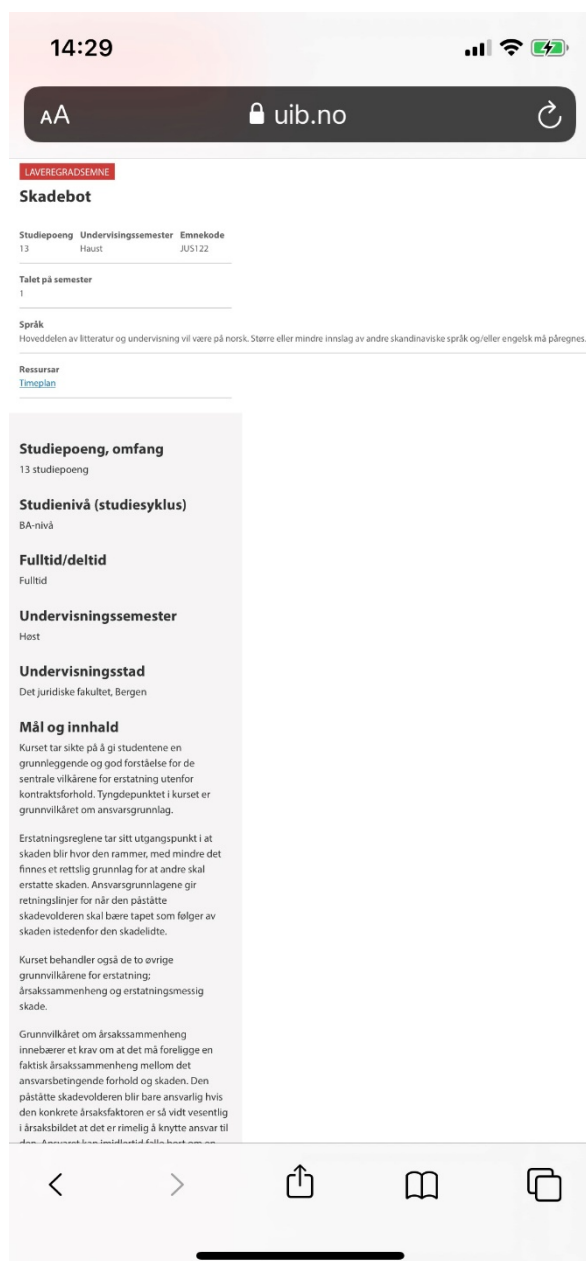
Professor Sören Koch.

Administrativt ansvarleg

Studieadministrasjonen ved Det juridiske fakultet.

Sak 16/21**Undervisningsspråk for emnesider på web**

I dag står denne teksten i feltet språk på alle emnesidene våre på web: «Hoveddelen av litteratur og undervisning vil være på norsk. Større eller mindre innslag av andre skandinaviske språk og/eller engelsk må påregnes.». Denne teksten er såpass lang at visningen på mobil ikke fungerer (se bilde).

I dag er svært mye av trafikken på nettsidene våre fra mobiltelefoner, og særlig gjelder dette informasjon hvor studenter er primær målgruppe. Det er derfor essensielt at mobilvisning av sidene våre fungerer godt nok.

Etter et par stikkprøver på emnesider ved andre fakultet, ser det ut som om det er mest vanlig å gå for «Norsk», «English» eller «Norsk/engelsk» i dette feltet på nettsidene. Våre engelske spesialemner har «English» i dette feltet. I studieplanen står dette under undervisningsspråk: «Norsk. Enkeltemne kan ha undervisning på engelsk eller eit skandinavisk språk.».

Forslag til vedtak

«Hoveddelen av litteratur og undervisning vil være på norsk. Større eller mindre innslag av andre skandinaviske språk og/eller engelsk må påregnes.» endres til «Norsk» på emnesidene.